

ՄԻՈՆ

Մ. ՅԱԿՈԲՅԱՆԻ ՎԱՆԻ ՏԱՅՈՑ ՅԵՐՈՈՒՍԱԿԷՄ

«سیون» مجله ارمنیة شهریه ، دینیة ، ادبیة ، ثقافیة ، اللغة والبیان .
 "SION" an Armenian Monthly of Religion, Literature and Philology

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

— Զարեհ սփանչելից

երկ
66

Կենսագրական ջրիծեր Շեքսպեարի Ս. Ս. Զարեհ Ա. Կարողիկոսի

69

Տաղանայ, վախճան եւ բաղում Շեքսպեարի Զարեհ Վեհափառի

71

Զկայիւր դուռ

ԵՂԻՎԱՐԻ

76

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

— Նախանձ եւ նախանձախնդրութիւն

Գ. Ռ. ՍԱՐԱՅԵԱՆ

78

ՐԱՆԱՏԵՂԾԱԿԱՆ

— Մեղի շուտանցեալ (Տարիներ յետոյ)

ԵՂԻՎԱՐԻ

81

— Բերդեհեմ

ՀՄԱՅԵԱՆԻ ԳՐԱՆԵԱՆ

84

— Ըսի երեկ՝ դառնացած ...

Գ. ՀԱՐՏԱՐ

85

ՄԱՏՆԱԳՐԱԿԱՆ

— Ողբ ի վերայ անապատաւ մեղաւորաց

Ն. ԵՊՍ. ՄՈՎԱԿԱՆ

86

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՆՔԵՐ

— Հերմոնի վանք

» » »

88

Կեանքի հինգ պարգեւներ

ՄԱՐԲ ԹՈՒԷՅՆ

90

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

— [Սահակ Կրդ. ի մէկ քաղաքի ամփոփումը]

«ԲԻԻԶԱՆԳԻՈՆ»

91

ՏԻՐՈՒՆԻ

— Վաճառք իւզպառեան

92

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

— Եկեղեցականք - Բեմականք

93

— Պաշտօնականք

94

Զեկոյց Գալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութեան — Կրթաբոցակներ

94

Հ. Բ. Ը. Միութեան Համալսարանական Կրթաբոցակի Յայտարարութիւն

96

تصديرها - بطريق كنيّة الارمن الارثوذكس المدير والمحرر المسؤول - صاحب النافذة رئيس الاساقفة هابكزون أبراميان
مارس ١٩٦٣
تطبع في مطبعة دير الارمن - القدس
العدد ٣

Proprietor - His Beatitude the Armenian Patriarch of Jerusalem. Armenian Patriarchate, Jerusalem.

Editor - Archbishop Haigazoun Abrahamian. Armenian Convent, Jerusalem.

Printed by the Armenian Convent Printing Press, Jerusalem.

—≡ Ս Ի Ո Ն ≡—

Լ.Է. ՏԱՐԻ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1963

◀ Մարտ ▶

թիւ 3

ԵՐԱՆԱՇՆՈՐԸ Տ. Տ. ՎԵՂ. ԶԱՐԵՂ Ս. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ՄԵՆԻ ՏԱՆԵՆ ԿԵԼԵԿՈՅ

ԽՍԲԵԳՐԵԿԵՆ

ԶԱՐԵՀ ԱՔԱՆՁԵԼԻՆ

Եկեղեցիին կեդրոնը, ժողովուրդի հառաչանքներու և լացին մէջ, պառկեր էր ան իր դազազին խորը, սիրելի ու բարի հայրապետը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, քահանայապետական զգեստներու փառքին մէջ, ցաւին ցուրտ դրոշմը գէմքին: Ամէն ինչ սուղ էր իր շուրջ և հոգին ճմլոյ կսկիծ: Բոլոր կուրծքերէն հեկեկանքներ կը քակուէին, փրթած համրիչի մը հատիկներուն նման: Շարականներէն, բուրվառներէն և հոգիներէն ցաւին մուխը կը բարձրանար, և մարդ տկամայ կը տարուէր մըմնջելու, «հոն ամէն ինչ լի էր իրմով ու հիմա...»: Ոձեցինք իր պաղ ճակատը միւռոնով, յետոյ ժողովուրդի ծովուն վրայ տարինք զինքը իր յաւիտենական հանգիստին, առանց հաւատալու թէ սքանչելի Զարեհ կաթողիկոսը այլևս անցեալին կը պատկանէր:

Հանգուցեալ բայց սիրելի Վեհին մահը, որքան անտկնկալ նոյնքան ա. նազորոյն, խորունկ վէրքի նման խոցեր էր բոլոր սրտերը, զրկելով Կիլիկիոյ Աթոռը իր բարի դահակալէն և վայելչութեան զարդէն, և ժողովուրդը իր անձընդիր հովուապետէն: Իրմով անուցուած զեղեցիկ յոյսերու անէացումը՝ որ տխուր ամաշուկեամբ մը լեցուցած էր հոգիները, կը բռնադատէր բոլորը իրաւունք տալու հոռվմէացի հին պատմիչին, որ սովոր էր ըսելու. «Երբ միտքս բերեմ պատմութեան հին ու նոր անցքերը՝ կը թուիմ տեսնել անոնց մէջ չեմ զիտեր ի՞նչ մը՝ որ մարդկային իրերուն հետ կը խաղայ»:

Բայց մենք պիտի չուզէինք իր դազազին առջև վերոյիշեալ տարտամ հայեցողութեամբ նայիլ մարդերու կեանքին ու գերին՝ այս աշխարհին վրայ, երբ ուզենք մանաւանդ յառած մնալ սիրելի յիշատակին անոր՝ որ ազնիւ էր ու բարի և համակ նուիրում իր ժողովուրդին և Աւետարանին, կարենալ ըսելու առաքեալին հետ. «Ուրախ պիտի ըլլամ եթէ նուիրուիմ ձեր հաւատքի զոհին ու պաշտօնին» (Փիլ. Բ. 17):

Նուիրուիլ, բայց ո՛չ այն հրապոյրներուն՝ որոնք կը թակարդեն աշխարհասէրը, ո՛չ փառքին՝ որ կը խարէ անմիտը, ո՛չ իշխանութեան՝ որ կը շլմորէ անձնապաշտը, այլ նուիրաբերուիլ այն զգացումներով՝ որոնցմով ծնողքը իր զաւակներուն, վարդապետը իր աշակերտներուն, բարին իր համոզումներուն և քահանան իր ժողովուրդին վրայ կը սրբուի: Նուիրուիլ կը նշանակէ քաւութեան հեղումն ըլլալ իր գործին, որ եթէ չկարենայ փրկութեան գեր մը խոյ կատարել, կը նորոգէ բան մը հոգիներուն մէջ, որ կազդուրիչ է ու սրտառուչ:

Ի՞նչուիմ զինքը իր հոգևոր պաշտօնին մէջ, անտարակոյս կարելի էր տեսնել անոր անձին վրայ քրիստոնէական առաքինութեանց արտափայլումն ու շնորհը, զերագոյն Վարդապետին զութն ու բարութիւնը, նուիրումի զգացումին

հետ հաշտեցնելով քառասնայակետական իր կոչումը: Գծնդակ էին պայմանները և կարծրացած՝ սիրտերը, սպասեց նախախնամութեան քաղցր ակնարկին, ժամանակներու և հանգամանքներու նպաստաւոր դասաւորման և ապագայի յոյսին, որոնք կ'ուշանային սակայն, ընելու տյն՝ ինչ որ կը զգար թէ պարտ էր ընել, արդարացնելու իր եկեղեցականի և հանրային զործիչի դերը, նուիրական իր պաշտօնին մէջ:

Սպասումի այդ յուսալից շրջանը, գէթ իրեն համար, կասեցաւ իր մահովը: Իրեններուն շարչարակից, յոգնած և ուժասպառ՝ անագորոյն մահուան վճիռին առջև ինկաւ խորտակուած, հրաժեշտի պատին դարձնելով իր խոնջած սիրտը: Անտարակոյս թէ պիտի ուզէր, իր տարիները աւելցնելու իղձով, աղերսել կեանքի պարզեցումէն. «Ո՛վ Տէր, յիշէ որ անկեղծ սրտով և անկեղծաւոր հաւատքով քալեցի Քու առջևէդ, և ըրի ինչ որ կրնայի»... ինչո՞ւ այս տառաժամ մահը: Կը հաւատանք սակայն թէ վերջին պահուն երբ կը փակէր իր նայուածքը կեանքի լոյսին, իր շրթները անգամ մըն ալ կրկնեցին տէրունական խօսքը. «Եղիցի կամք քո»:

Լաւատես, համբերող և բարի, ահա իր նկարագրին ամենէն կարկառուն զիծերը: Պարզ, անպատրուակ և անկեղծ էր ինքը, աղբիւրներու զուլալ ջուրին պէս: Անոյշ լոյս մը կը ճառագայթէր կարծես իր բովանդակ էութենէն: Այդ լոյսը չէր շլացներ, սակայն յարածուն քաղցրութեամբ կը համակէր զինք դիմադրաւոր: Բարութեամբ զիտէր զիմուօրեկ բոլոր անարի յարձակումներն ու տեսլութիւնները, իր գերազոյն Աստուգչին օրինակովը, կարենալ ըսելու Իրեն հետ. «զի ոչ զիտեն զինչ զօրծեն»: Մարդերու բարի կողմերը միայն կարենալ տեսնելու և ապագայի լաւագոյն յոյսերուն կառչած մնալու այս առաքինութիւնը, յատակ և ազնիւ նկարագիր և ներքին քաջութիւն կը պահանջէ, մեծ հոգիներու միայն յատուկ:

Սիրան էր կեդրոնը իր էութեան: «Սրտի տէր մարդ» եղած ըլլալը, ինչպէս կ'ըսէ մեր ժողովուրդը, զապտիքը կազմեց իր մեծանձնութեան: Գիտէր բարեկամ ըլլալ և ունենալ, որովհետեւ սէրը լոկ բառ մը չէր իրեն համար, ոչ ալ բարոյական պարտաւորութիւն մը, այլ ինքնաբեր և բխուն, արիւնէ և զգացումներէ շինուած մանեակ մը, իր բարոյական անձնաւորութենէն կախուած: Այս քաղցր զգացումին արդիւնքն էր իր համակիր շահագրգռութիւնն ու հակումը սրիչներու հոգերուն և կարիքներուն, որոնց համար սիրտ հատցնել և հոգ ընել պիտէր: Անոնց որոնց արուեստը իր մտերմութեան և բարեկամութեան մէջ ապրիլ, զգացին զայն բացառիկ ջերմութեամբ մը:

Իրեն յատուկ այդ ջերմ զգացումին և փոյթին շնորհիւ էր որ ան կրցաւ տասնըվեց տարիներ շարունակ աշխոյժ առաջնորդը ըլլալ Բերիոյ թեմին, և հակառակ իր շատ երիտասարդ տարիքին, զիտցաւ պատուով և իմաստութեամբ առաջնորդել իր խնամքին յանձնուած հօտը, քաղաքական ամենէն դժնդակ պայմաններու ընդմէջէն: Տասնըվեց տարիներ շարունակ անիկա ըրաւ իր լաւագոյնը յանձնաձեւում իր ժողովուրդի հոգեւոր, կրթական և վարչական կարիքները, հաւատարիմ եկեղեցականի իր սկզբունքին, տալով զկայսերն կայսեր և ներքին, հաւատարիմ եկեղեցականի իր սկզբունքին, տալով զկայսերն կայսեր և զկատուծոյն Աստուծոյ: Անեցաւ տառամասումներ, նոյնիսկ ինչ ինչ պահերու

կասկածներ ու վախեր, ինչ որ բաժինն ու իրաւունքն է հանրային մարզուն, բայց պահանջուած վայրկեանին իրեն չպակսեցու հոգեկան կորույթ, երբ պէտք էր կողմ առնել, դիմադրուելու վտանգը:

Իր կաթողիկոսութեան եօթ տարիները իր հոգիին վրայ բացուող եօթ վէրքեր եղան: Դժնդակ պարագաներ ուշացուցին այն միխթարանքը, որուն այնքան կը ցանկար իր բարի հոգին: Հակառակ այս տխուր հանգամանքներուն, անիկա անտրտուն՝ քալեց իր պարտականութեան փշոտ ճամբայէն, որ իրեն պարտադրուած խաչի ճամբան եղաւ և ինկաւ այդ ճամբուն վրայ, գործուած իր սրտէն:

Իր քաղցր հոգին, քրիստոնէական հրահանգներով մարզուած ու սրբուած, դերժ մնաց միշտ խոտոր ու մուր շարժումներէ և նիզուած ըլլալ կը թուէր մարդկային տկարութեանց դրդու մներուն գէմ: Այսպէս էր որ ան տոկաց, ան դրդուելի և անտրտուն՝, մարդոց չարութեան և հալածանքին, իր ամենէն դասն օրերուն իսկ, միշտ ժպիտի ստուեր մը շրթունքին վրայ: Նկարներ կան որոնք առաջին ականարկով չեն զրուեր բեզ, բայց որոնցմէ ամէն օր չկասկածուած դեղեցկութեան մը հրապոյրը կը ըսի, ծաթօղ արեւ ճառագայթին պէս: Այդ պէս էր Զարեհ սքանչելին, և այդպէս ալ պիտի մնայ շատերու յիշողութեան մէջ, որքան որ տարիները հեռացնեն մեզ իրմէ, նման գլուխ զօրծոց պատկերի մը՝ որմէ որքան որ հեռանանք, այնքան յստակ և զեղեցիկ կ'երևի ան մեզի:

Իր մահովը զգացուած սուգը և իր թեմին մէջ ժողովուրդին միահամուռ մասնակցութիւնը իր յաւարկաւորութեան և թաղման, նոյնիսկ օտարներու ու շաղթութիւնը զրաւելու շփ, պաշտօնական և ոսկորական ըլլալէ աւելի բան մը կը զգացնէին, և բոլորի սրտին մէջ կարծես կը հնչէր հինաւորաց երգը աշուղին.

Արէ՛ք եղբարք, միամամկ,
Բաւ համարեմք մեր սուջամկ,
Ի սեւ դժբախտ հայ ազգին,
Գործ զեմեմ մեր նիգ ու ջամկ:

Ազօթենք ի սրտէ որ անմահութեան Տէրը ընդունի Իր շարչարուած ծառայի և պաշտօնէի հոգին ի շարս երանեալ հայրապետաց: Տայ միխթարութիւն, կիլիկիոյ Աթոռին պատկանող մեր ժողովուրդին մասնաւորաբար, և ըովանդակ հայ ազգին ի սփիւռս աշխարհի ընդհանրապէս, որպէսզի չարիքի հաւատար այս մահը լինի առիթ նոր բարիքներու, մանաւանդ սիրոյ, խաղաղութեան և միաբանութեան, որուն այնքան պէտք ունինք ազգովին: Ազօթենք նոյնպէս որ կենաց և բարութեան Պարգիատուն անփորձ պահէ Իր սուրբ արիւնով զնուած փոքրիկ Հօաբ, ազգս Հայոց և եկեղեցիս Հայաստանեայց, և ամենուս շնորհ հոգի սիրոյ և խաղաղութեան:

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ Տ. Տ. ԶԱՐԵՅ Ա.Ի ԵՐԱՆԱՇՆՈՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Զարեհ Ա. Կաթողիկոս եղած էր Կիլիկիան Սթոռի Միաբանության միջին սերունդի անդամներէն մէկը, գլխաւորաբար վարչական գործունէութեամբ իր սպասարարութիւնը մատուցած Հայց. եկեղեցիին, իբրեւ անոր առաքինի, հաւատարիմ, անձնուէր ու քաջ գինուորներէն մէկը:

Ծնած էր 14 Փետրուար 1915ին՝ Մարաշ: Աւագանի անունն էր Սիմոն Փայասլեան: Մանկութիւնը անցուցած էր իր ծննդավայրին մէջ մինչեւ 1922 թուականը, երբ իր ծնողքին հետ գաղթելով եկած էր Հալէպ, ուրկէ Համա, ուր մնացած էր մինչեւ 1924 թուականը:

1924ին կը հաստատուի ծնողքին հետ Հալէպ: Իր նախնական կրթութիւնը ստացած էր Ազգ. Մեսրոպեան վարժարանին մէջ, ինչպէս նաեւ Հայկազեան դպրոցին մէջ, ուրկէ շրջանաւարտ կ'ըլլար 1929ին: Տարի մը կը հետեւի Հալէպի Յիսուսեան Միաբանութեան դպրոցի դասընթացներուն:

1930 թուականը իր կեանքին մէջ կենսական նշանակութիւն մը ունեցած էր: Արդիւհետեւ, երբ Կիլիկիան Դպրեմանքի բացման լուրը առած էր, իր պատանի հոգին անոր առաքելութեան գաղափարին հաղորդակից եւ եկեղեցւոյ ծառայութեան զգացումով խանդավառուած էր, զինք նետելով նորարաց դպրեմանքի յարկէն ներս, որուն առաջին զաւակներէն մէկը կը դառնար եւ նաեւ արժանաւորագոյններէն մէկը կը հանդիսանար հետագային:

Դպրեմանքի ուսման հնգամսայ շրջանը աւարտելով, 1935ին կուսակրօն քահանայ կը ձեռնադրուէր, վերակոչուելով Տ. Զարեհ Արեղայ:

1935-36 տարեշրջանին, նորընծայ Տ. Զարեհ Արեղայ կը վարէ տեսչութեան պաշտօնը Անթիլիասի Մեսրոպեան վարժարանին, միանգամայն դասեր ստանձնելով դպրեմանքի մէջ: Նոյն տարեշրջանին կը զրէ իր աւարտաճառը, որ ընդարձակ ուսումնասիրութիւն մըն էր աւելի քան 300 էջերու մէջ սեղմուած, Յովհան Ոսկեբերանի «Մատթէի Մեկնաբանութիւն»ի մասին:

1936-38ի միջոցին, երկու տարիներ, առիթ կ'ունենայ Եւրոպա ուղեւորելու եւ Պրիւքսէլի համալսարանին մէջ հետեւելու Արեւելագիտութեան եւ Պատմութեան դասընթացներուն: Մտերմական շատ սերտ յարաբերութիւն կ'ունենայ հռչակաւոր պատմաբան եւ քիւզանդագէտ Փրօֆ. Ն. Ադոնցի հետ:

Եւրոպայի մէջ երկամսայ իր ուսումը աւարտելէ ետք, Անթիլիաս կը վերադառնար 1939ին եւ կը նետուէր ծառայութեան ասպարէզին մէջ, առանց խնայելու ճիգ, յոգնութիւն, տառապանք:

Կաթողիկոսարանէն կը նշանակուի խնամատար Պատիթի, Թարթուսի եւ Թրիփոլի մէջ ապաստան գտած հայ գաղթականներուն, որոնք Սանճագի պարպումին հետեւանքով իրենց բնակարաններէն դուրս նետուած էին: Դաղթական ժողովուրդի կացուածքին յատուկ բոլոր դառնութիւնները կը ճաշակէ, բայց չի՝ դառնանար...: Արդիհետեւ սիրոյ եւ ծառայութեան, համեստութեան եւ բարութեան զգացումները իր հոգիին տիրական ապրումները եղած էին եւ մնացին մինչեւ վերջ:

1940ին, Բերիոյ թեմի խառն ժողովէն կ'ընտրուի Առաջնորդական Տեղապահ, երեք տարիներ տեղապահի համեստ անունին տակ, ծնունդաստիճամբ եւ յաջողութեամբ կը կատարէ իր առաջնորդական պարտաւորութիւնները եւ կը յայտնարեմէ վարչական կեանքի համար շատ էական պայմաններ եղող յատկանիշներ՝ ուղղամտութիւն, անաչառութիւն, անյիշալարութիւն եւ այլ առաքինութիւններ, որոնք կը զսպանակութիւն սիրոյ եւ բարութեան հիմնական զգացումներէն՝ իր անծին խոր էութիւնը կազմող:

Եւ ահա, այս բոլորով, 1943ին Թեմի ժողովուրդին սէրն ու վստահութիւնը գրաւած, կ'ընտրուի Առաջնորդ, պաշտօն՝ զոր վարեց մինչեւ իր կաթողիկոսական ընտրութիւնը:

1944 Սեպտ. 10ին Մայրապնութեան աստիճան կը ստանայ:

Իսկ 1947 Փետրուար 16ին, եպիսկոպոսութեան աստիճանին կը կոչուի Երանանորճ Տ. Տ. Գարեգին Կաթողիկոսի ձեռամբ:

Ջարեհ Կաթողիկոս իր 16ամեայ առաջնորդական գործունէութեան ընթացքին հանդիպած էր մէկէ աւելի եւ մէկը միւսէն աւելի ծանր շրջաններու, տաղնապալի դէպքերու, թէ՛ արտաքին եւ թէ՛ ներքին, թէ՛ քաղաքական եւ թէ՛ ազգային նեղութեանց եւ վերիվայրուիմներու:

Արտաքին ճակատի վրայ գիտցած էր միշտ ըլլալ իմաստուն, շրջահայեաց, արաք ազնիւ ժողովուրդի եւ բարեխնամ պետութեան կողքին գտնուելով եւ զօրավիգ հանդիսանալով անոնց:

Սուրիական ազատագրական պայքարի շրջանին եւ կամ աւելի ուշ, եղած էր միշտ կորովի, քաջ եւ աննահանջ, շատ յաճախ հիացում ազդելով Քրիստոնեայ այլ եկեղեցիներու հոգեւոր պետերուն եւ նոյնիսկ Սուրիոյ պետական անձնաւորութիւններուն: Այս բոլորով՝ կրցած էր վայելել սէրը, համակրանքը ու խոր վստահութիւնը օտար շրջանակներուն եւ այդու յաջողած էր բարձր պահել դիրքը, վարկն ու պատիւը հայ համայնքին յաջա պետութեան եւ ժողովուրդին:

Եւ խորապէս իր մէջ անձնուէր եւ քաղմարդին մշակը գնահատելով, Սուրիական կառավարութիւնը զինք պատուած էր Արժանեաց Ա. կարգի շքանշանով:

Ամենէն աւելի բեղուն անդաստանը իր ընդհանուր գործունէութեան դաշտին մէջ եղաւ կրթական մարզը:

Իր կրթական գործունէութեան զեղեցկօրէն վկայող կոթողը Քարէն Եփփէ ձեմարանն էր, որուն հիմնարկութիւնը իր անձնական նախածնունդութեամբ սկսաւ եւ իր շուրջ բոլորուած գիտակից ու նուիրեալ ազգայիներու գործակցութեամբ աւարտեցաւ:

1956 Փետրուար 20ին, Կիլիկիոյ Աթոռի Պատգամաւորական ժողովը միաձայնութեամբ Գերշ. Տ. Ջարեհ Ա. եպիսկոպոսը կ'ընտրէր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս: Իսկ օծումը տեղի կ'ունենար նոյն տարուան Սեպտեմբեր 2ին, ժողովրդային անկաւրագրելի խանդավառութեամբ:

Ջարեհ Ա. Կաթողիկոս իր զահակալութեան շրջանին մեծապէս գնահատուելով Լիբանանեան Կառավարութենէն, արժանացած էր Լիբանանեան Ա. Կարգի Արժանեաց շքանշանին, ինչպէս նաեւ Յունաստանի Փօլ Թագաւորէն պարգեւատրուած էր Սուրբ Գէորգի Արքայական մեծ շքանշանով:

ՏԱԳՆԱՊ, ՎԱԽՃԱՆ ԵՒ ԹԱՂՈՒՄ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ Տ. Տ. ԶԱՐԻՆԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

15 Փետր. 1963ին, Զարին Կաթողիկոսը արտի տաղնապի մը հետեանքով կը փաթաղուէր Պէյրուսի Ամերիկեան հիւանդանոց: Թէեւ իր վիճակը կը բարելաւուէր վերջին 24 ժամերու ընթացքին, սակայն կը մնար բժշկական խիստ հսկողութեան ներքեւ: Հոկտեմբերի յաջորդ խնամքներուն և հինգէ աւելի մասնագէտ բժշկներու հազմաւթեան, 18 Փետրուար, Երկուշաբթի կէսօրէ առաջ ժամը 10.30 ին, կը վախճանէր Զարին Կաթողիկոսը, իրական յաղանմով և սուգով համակելով բոլոր սիրակները:

Գումական հեռագիրներ կը շրջուէին Սիւրիայ, Կիպրոսի, Իրանի և Յունաստանի պատական ներկայացուցիչներուն: Ինչպէս նաեւ Ս. Էջմիածնի, Երուսաղէմի և Պալեստինայի նախագահական Աթոռներուն և Կիլիկիայի թեմի բոլոր առաջնորդներուն, նոյնպէս տեղւոյն քոյր համայնքներու պատկան, Կիւլպենկեան Հիմնարկութեան նախագահին և Հ. Բ. Ը. Միութեան նախագահին:

Ժամը 2.30 ին, Սրբազան Առաջնորդը, ընկերակցութեամբ պատական հայ երեսփոխաններու, կ'երթայ Զաքի նախագահական պալատը, և Հանրապետութեան նախագահ զօրավար Ֆուատ Շահապի կը հաղորդէ վեհին մահը: Իբրեւ սուգի արտայայտութիւն կը փակուին ազգային բոլոր վարժարանները և հաստատութիւնները:

Երեքշաբթի կէսօրէ հաք ժամը 2 ին, նախագահութեամբ Խորէն Սրբազանի և ընկերակցութեամբ թեմական առաջնորդներու, միարան հայրերու, քահանաներու, և ի ներկայութեան չորս երեսփոխաններու և ազգային իշխանութեանց ներկայացուցիչներու, Հանգուցեալին զմոտեւած մարմինը Ամերիկեան հիւանդանոցէն փոխադրուեցաւ Ս. Նշան Մայր Եկեղեցին:

Հանգուցեալ Զարին Կաթողիկոսի օծման և յաղորդուարութեան փառահեղ հանդէսը տեղի ունեցաւ 23 Փետրուար, Շաբաթ օր, կէսօրէ առաջ ժամը 8.30 էն սկսեալ, Ս. Նշան Մայր Եկեղեցիին մէջ:

Առաւան ժամը 8 էն սկսեալ ժողովուրդին հեղեղը լեցուցած էր Եկեղեցին, առճարին չըջափակը, տանիքները և փողոցը: Եկեղեցական արարողութիւնը սկսաւ 8.30 ին: Օրուան պատարագին էր Յունահայոց Առաջնորդ Գերշ. Տ. Սահակ Եպիսկոպոսը: Եկեղեցեայ դասերուն մէջ շարուած էին Երուսաղէմի Պատրիարք Ամին. Տ. Եղիշէ Արքեպս. Տէրաէրեան, Առաջնորդ Խորէն Արքեպս. Բարսեղեան, Երուսաղէմի Լուսարարապետ Հայրիկ Եպիսկոպոս, Գերաշնորհ Տ. Տ. Սուրէն, Ղևոնդ, Տաճատ, Արտակ, Հրանդ Սրբազանները և միւս թեմական առաջնորդները և հազեարական հայրերն ու քահանաները:

Եկեղեցեայ առաջամասը զբաւուած էր պատական բարձրատիճան դէմքերով, ազգային կազմակերպութեան ներկայացուցիչներով և թեմերէն եկած պատուիրակութիւններով:

«Ողջոյն»էն առաջ տեղի ունեցաւ օծման արտայայտ արարողութիւնը: Ս. Աթոռոյս Ամին. Ս. Պատրիարքը օծեց Երանանշնորհ Զարին Հայրապետին ճակատը, սրբալոյս միւռնոսով, իսկ Խորէն Սրբազան օծեց աջ ձեռքը: Առաջին դամբանականը խօսեցաւ Պատրիարք Հայրը, իսկ երկրորդը՝ Խորէն Արքեպս. Բարսեղեան:

Յաւորաւ Ս. Պատարագի, վեհին դադար պատական հայ երեսփոխաններու և ազգային իշխանութեանց ներկայացուցիչներու կողմէ աւամբարձ տարուեցաւ Եկեղեցիէն դուրս, ուր հաւաքուած էր ծովածաւալ բազմութիւն մը, երկիւղած յարգանքի և սուգի մէջ: Զինուարական

պահակագույնը զենքերը խնայողա՞ծ կ'առաջնորդէր Ս. Նշանի երկսեռ զոյրաց դասը: Զինուորական նստադասումը կը քալէր դադողին առջեւէն, մահերգներ հնչեցնելով: Յետոյ կուգար ձիաքարշ մեռելակառքը, իսկ անոր ետեւէն՝ աւսամբարձ դադաղը վահին: Դադողին երկու կողմերէն կը յառաջանային վարդապետներ, քահանաներ և սարկաւաղներ: Բարձրաստիճան եկեղեցականութիւնը, թափօրապետութեամբ Ամեն. Տ. եղիշէ Պատրիարքի, քաղաքական և ազգային զէմքերը կը հետեւէին դադողին: Աննախընթաց էր թափօրը սրուն առաջամասը հասած էր արդէն Պարճ, երբ տակաւին ժողովուրդին մէկ մասը հաղիւ կը սկսէր շարժիլ Ս. Նշան եկեղեցւոյ առջեւէն:

Թափօրի անցքին, ճամբուն երկու կողմերը, փակ էին բոլոր խանութները: Արմաւենիի ճիւղեր և սեղորշակներ ամբողջ ճամբուն երկայնքին կախաւած էին պատշգամներէն: Իսկ տանիքներն աւստաւշգամները լիցուած էին մարդկային բազմութիւններով: Հսկայ թափօրը Պարճ Համաւան անդին, անձրեւի ներքեւ, հասածին հետո՞ք, սերկէ ինքնաշարժներով դադաղը տարուցնուաւ Անթիլիաս:

Կիրակի 24 Փետրուարին, Անթիլիասի Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ Հանգուցեալ Զարեհ Կաթողիկոսին թաղման արարողութիւնը: Ժամը 9 ին սկսաւ Ս. Պատարագը: Արարողութեան ներկայ էին Ն. Վ. Վարչապետ Ռաշիա Քարամէ, որ կը ներկայացնէր Ն. Վ. Հանրապետութեան նախագահը: Ներկայ էին բազմաթիւ նախարարներ, պետական անձնաւորութիւններ և դեսպաններ: Ներկայ էին նոյնպէս, եկեղեցւոյ զոյգ դասերուն մէջ, քոյր յարսնաւանութեանց ներկայացուցիչները:

Պատարագի ընթացքին, Դպրեմանքի Տեսուչ Հոգշ. Տ. Դարեգին Վրդ. Սարգիսեան ֆրանսերէն լիզուով կարդաց ապաւորիչ դամբանական մը, անդրադառնալով վահի կեանքին ու գործին: Յետոյ, եկեղեցական դասը, Հանգուցեալի դադողին շուրջ բոլորուած, կատարեց հոգեհանգստեան պաշտօնը, նախագահութեամբ Ամեն. Տ. եղիշէ Ս. Պատրիարքին:

Պաշտօնական հիւրերը մեկնելէ առաջ վահարան քարձրացան, անգամ մը ևս իրենց ցաւակցութիւնները յայտնելու կարէն Սրբազանին և Կիլիկիոյ Միաբանութեան:

Ս. Պատարագէն ետք, դադողը վարդապետներու կողմէ աւսամբարձ և ժողովուրդի արցունքներու մէջէն առաջնորդուեցաւ զէպի իւր վերջին հանգստարանը, սւր տեղի ունեցաւ թաղման արարողութիւնը: Հրամայար վերջին դամբանական խօսեցաւ Գերշ. Տ. Ղեւոնդ Սրբազանը, որմէ վերջ ընդհանուր յուզումին մէջ երգուեցաւ վահին շառ սիրած Եկիլիկոս երգը:

ՔԱՆՈՒՍԱՌԻՆԵՐԸ

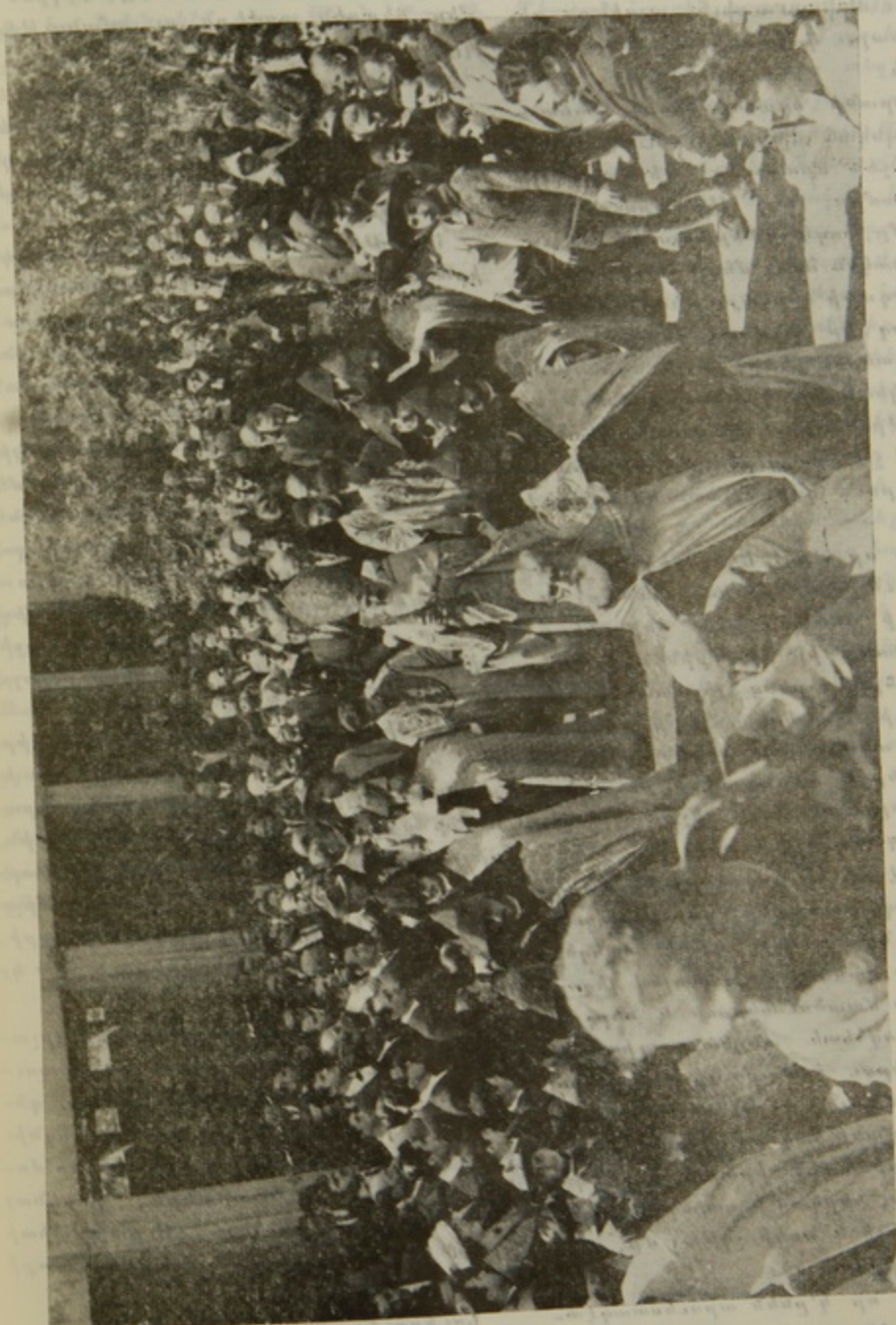
Մարտ 31-ին մահուան քառասունքն էր Հանգուցեալ վահին, ինչպէս նաեւ Անթիլիասի Ուխտի Օրը: Բարձրանորձ Տեղապահ Խորէն Սրբազանի հրաւերով, Ամեն. եղիշէ Սրբազան Պատրիարքը Անթիլիաս գնաց, նախագահելու եկեղեցական արարողութեանց, ինչպէս նաեւ պատարագելու և քարոզելու այդ առիթով:

Կիրակի առաւելուն սկսեալ, եկեղեցիին բակն աւ վահարանը լիցուեց էին ժողովուրդի բազմութեամբ: Ժամը 9 ին Ամեն. Տ. եղիշէ Ս. Պատրիարքը պատարագելի զգեստաւորուեալ վահարանէն իջաւ և չքեղ թափօրով մուտք գործեց Մայր Տաճար:

«Հայր մեր»էն առաջ, Պատարագիչ Պատրիարք Սրբազանը խօսեցաւ հետեւեալ սրտազրու քարոզը: —

«Երա՛ն սպասեաց զի եմա միխրեացին»:

Սուգը, որ տակաւին քառասուն օրեր առաջ մեր սիրտերը մղձկեց, մահուանը առջեւ ամենաւս սիրելի Զարեհ Կաթողիկոսին, բոս ինքեան իմաստ մը պիտի չստաննար, եթէ միտթարութեան դրուականով չբացուէր մեր հոգիներուն մէջ: Աւետարանի այս ճշմարտագանցութիւնը, որով կ'երանուին սպասողները, ականորդութիւն չէ անտարակոյս մարմնաւոր միտթարութեան, որուն մէջ տակաւ կը թեթեւան մեր սիրելիներու մահուան

Փառասունօրյա հաղթանակի երեւոյթ, Ամենայն հայոց կ'օրինակ, Ս. Յրիշուր
 Լուսաւորչի ընդհանուր ժողովուրդի ժողովուրդի:

ցուն ու կսկիծը, տկնարկութիւնը չէ նայնպէս մոռացութեան՝ որ ժամանակի ընթացքին կը բուժէ մեր սրտին վէրքերը: Այս բոլորը կարելի է կոչել մարմնաւոր մխիթարութիւն, այսինքն քիչ քիչ մոռնալու վարժութիւնը մեր սիրտի իններուն:

Աւետարանի սգաւորներուն խոստացածը՝ հոգեկան մխիթարութիւնն է, ուր վիշտերը չեն մոռցուիր, յիշատակները չեն թաւաժիր, այլ վերապրած նոր կեանքով մը, հոգեւոր ներկայութեամբ մը, կը շարունակեն մնալ մեզի հետ, աւելին՝ իրենց կենդանի ներկայութեամբ մեր հոգին կարող կը զառնայ վերցնելու ոչ միայն վիշտերու բեռը, այլև նոր ոյժով տանելու կեանքին զառնութիւններն ու զժողովութիւնները. սրովհետեւ կեանքը ուրիշ բան չէ, բայց բեռ մը պարտականութիւններու, զորս պատուով պէտք է կրել:

Այն ինչ որ կ'ընէ եկեղեցին իր մարտիրոսներուն և սուրբերուն համար: Եկեղեցին չի մոռնար այդ հերոսները, կ'առնէ զանոնք իր կեանքին մէջ, նոր ուժեր հանելով իրենց յիշատակէն: Եւ կամ, աւելի պատկերաւոր բացատրութեամբ մը, անոնց ոսկորներէն սրինգներ շինելով կ'երգէ անոնց սէրն ու մեծագործութիւնը, անցեալի յիշատակը վերածելով ազագայի փառքին:

Այսպէս է որ կը գոյաւորուին մարդկային գաղափարատիպեր, զոր իւրաքանչիւր սերունդ յաճախ գիտէ ստեղծել իրեն համար, անոնց փոխ տալով լեզուն իր սեփական մտածումներուն և ներշնչումին: Որովհետեւ անցեալը գիտակից ժողովուրդներու համար յիշատակներու շարք մը չէ միայն, ոչ ալ պատկերասրահ մը, այլ կենդանի հաղորդակցութիւն մը, որուն հրաշքին մէջ իրարու քով կու գան անցեալը, ներկան և ապագան, կազմելով անխզելի և սկիի չլթայ մը, իրմէն իրեն վերբերում:

Նայնը չէ՞ որ կ'ընեն արուեստագետները, իրենց վիշտերէն, իրենց վէրքերէն երգեր հիւսելով, այսինքն ցար վերածելով սգեղէն իրականութեան, տեսիլքի, յայանութեան և ստեղծագործութեան:

Ծնորհիւ այլակերպման այս հրաշքին հոգիները ոչ միայն իրենց մխիթարութիւնը կը գտնեն, այլ նաեւ կը հաղորդակցին հասարակաց այն իտելալին՝ որ մեր ներքին արժէքն ու նմանութիւնը կը կազմէ:

Մեռելները չեն սպրիւր երբ իրենց երազը մեռնի, և ողջերը կը մեռնին երբ մեռելները լռեն: Վա՛յ այն ժողովուրդին որ երկրորդ անգամ կը մեռնէ իր մեռելները:

Ահա թէ ինչու առանց ներհնման չկարողանա մխիթարութիւն: Կարենալ իրականացնելու յիշատակ մը, իտելալ մը և զորք մը, մենք եկեղեցիին և քերթողներուն նման պէտք ունինք ներշնչման, կեանքի եղբարկանութիւնը փոխակերպելու ուրախութեան, մխիթարութեան: Եթէ այս ոգիով կարենանք վերապրեցնել մեր մէջ Հանգուցեալը իր առաքինութիւններով և իտելալներով, մենք երանելի սգաւորներ ենք, այլապէս հոգին և մոռցումին մխիթարութիւնը կայ միայն մեզի համար, այսինքն յոյսի աստուածային ծիածանին փոխարէն, սրգակեր ըլլալու մահալ վախճանը:

Եթէ իր մահովը պիտի անէանան իր մով սնուցուած գեղեցիկ յոյսերն ու երազները, պիտի բանադատուէինք իրաւունք տալու Համէլայի մեծ պատմիչին, որ սովոր էր ըսելու. «Բան մը կայ կործան այս աշխարհի մէջ որ կը հեղնէ միշտ ինչ որ մեզի կը թուի լաւագոյն և բարի, բան մը որ մարդկային իրերուն հետ կը խաղայ»:

Բայց մենք պիտի չուզէինք իր յիշատակին առջև այս տարտամ հայեցողութեամբ նայիլ մարդերու կեանքին ու ղերին, երբ գիտենք թէ ան իրապէս աշխիւ էր ու բարի, և համակ նուիրում իր ժողովուրդին և Աւետարանին, կարենալ ըսելու առաքեալին հետ. «Ուրախ պիտի ըլլամ եթէ նուիրուիմ ձեր հուսալքի գոհին ու պաշտօնին»:

Նուիրուիլ, բայց ո՛չ այն հրապարակներուն՝ որոնք կը թակարդեն աշխարհաւէրը, ո՛չ փառքին՝ որ կը խորէ անմիտ, ո՛չ իշխանութեան՝ որ կը չլմորէ անձնապաշտը, այլ նուիրարերուիլ այն զգա-

ցումներով՝ սրանցմով ծնողքը իր գուակներուն, վարդապետը իր աշակերտներուն, բարին իր համոզումներուն և քահանան իր ժողովուրդին վրայ կը սրբուի։ Նուիրուիլ կը նշանակէ քառութեան հեղումն ըլլալ իր գործին։

Հանգուցեալ կաթողիկոսը ունէր նուիրումի այդ ոգին։ Լուստես ու համբերող, անպատրուակ և անկեղծ, նման աղբիւրներու գուլալ ջուրին և արեւու ճառագայթին, բաշխուիլ կ'ուզէր բոլորին անխափր։ Դժնդակ եղան պայմանները և կարծր սիրտերը, սպասեց նախախնամութեան քողցր ակնարկին, հանգամանքներու նպաստաւոր դասաւորման, սրանք կ'ուշանային սակայն, ընելու այն՝ ինչ որ կը զգար թէ պարտ էր ընել, իրեն հոգեւոր պետ և հանրային գործիչ, նուիրական իր պաշտօնին մէջ։ Իր մահով՝ քողցր շնորհք մը և այժ մը կը պակսի Հայ Եկեղեցւոյ և ժողովուրդի կեանքէն։

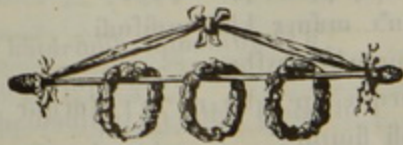
Նկարներ կան սրանք առաջին ակնարկով չեն դրուել մեզ, բայց սրանց սրբաշնայինք՝ այնքան կը գեղեցկանան. այսպէս էր Զարեհ սքանչելին և այսպէս պիտի մնայ շատերու յիշողութեանը մէջ, սրբաշնայինները հեռացնեն մեզ իրմէ, նման գլուխ գործոց պատկերի մը, սրմէ սրբան սր հեռանաք, անիկա այնքան աւելի յատակ և գեղեցիկ պիտի երևի մեզի։ Երանի՜ անոնց որ կրնան մահուան մէջ գեղեցկանալ։

Հանգիստ և խաղաղութիւն իր հոգիին։

Յաւարտ Ս. Պատարագի կազմակերպութեամբ։ Պատրիարք Հայրը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի աջը ձեռին, Գերշ. Տ. Տաճատ Արքեպս., Հոգշ. Տ. Գաբեգին Վրդ. և Միաբան Հայրեր սրբազան այլ մասունքներ բռնած, թափօրով ուղղակեցան դէպի Վեհին գերեզմանը, ուր տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան սրտայոյզ արարողութիւնը։ Յաւարտ արարողութիւններու, դամբանականներ խօսեցան ձէգիբէի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Տաճատ Արքեպիսկ. և ԱնՉԱյի Նախագահ Պր. Ծօրճ Մարտիկեան, որ մասնաւոր կերպով Վեհի քառասունքին ներկայ գտնուելու համար եկած էր Միացեալ Նահանգներէն իր յարգանքը մատուցանելու։ Պր. Մարտիկեան իր յուզիչ և լալահառաչ դամբանականէն վերջ, Հանգուցեալ Զարեհ կաթողիկոսի հոգակոյտին վրայ սիրեց ափ մը հող Հայաստանի, յայտնելով թէ Վեհի յիշատակին կը բերէր գոհարներէն աւելի թանկ և նուիրական նուէր մը՝ հող հայրենի։

Այսպէս կատարուեցաւ նաեւ քառասունքը հանգուցեալ Զարեհ Հովապետին, որ երիտասարդ հասակին մէջ փակեց իր աշխարհ, սուգի մասնակցով բովանդակ հայ ժողովուրդը։

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»։

Զ Կ Ա Յ Ի Ր Գ ՈՒՆ

Մարեն Կարողիկոսի լիճառակին

Էնցուն էր լանին ու վեհարան,
Բազմութիւնով յուղարկաւ որ,
Զկայիր դուն,
Կը փաշցանաւ սիրտերու խոր,
Պատկերդ աղօթօր,
Ծաղիկն ինչպէս,
Ոսկի լինին մէջ արեւու :

Պարապ էր լանին ու վեհարան,
Զկայիր դուն,
Մարդերն ամէն կարծես ծառեր
Ըլլային լոկ,
Զոր կը շարժէ հովիւր աշուն :

Պատկեր էիր դազադիդ մէջ,
Յոգնած կարծես հազար ամուլ,
Սնտուղասու հար մահուան,
Կը քանկէր քեզ հեռու աշխարհ,
Զէին հասներ ուր մեր քեներ :

Դէմիդ վրայ չէր դողդրդար,
Ըստեւ ժրպիտն մեռեցնեւուն,
Որ մահն ու փուն,
Կ'ընէ իրար ա՛յնքան նըման.
Քար էր կրտսեր մարմինդ ամբողջ,
Զահանդանիէ մը անանուն :

Ո՞վ էր փրտեր մահէն առաջ
Սիրտդ բխրեց,
Ինչո՞ւ ամուր էին այնքան
Կրդպուեր աչքերդ,
Մարդու մը պէս որ ա՛լ չ'ուզեր
Նսին նայիլ :

Զէիր գիտեր, չըզիսցար դուն,
Թէ ամէն իզձ, ամէն երազ,
Սեխարհին մէջ այս ապերախս,
Սերմեր են լոկ՝
Մահուան դաշին վրայ ցանուած :

Ձէիր զիսեւ, չըզիսցար դուն,
Թէ զիրք ու փառք,
Մուրհակներ են մարդոց կողմէ
Մեզի սքռուած,
Զոր կը պարսինք մեր արխնով
Վընարելու:
Թէ բարութիւն, սէր ու համբոյր,
Կեանքին զիմաց այս վաշտերէ,
Քարեր են կեղծ,
Արեւին զէմ լոկ շողացող:

Դիտէիր բայց,
Թէ անվընար պէտք է մընան,
Մեզին ու չարիք մարդոց բոլոր,
Լաւ է փաշա փոքր նւրման,
Զերք վառաւոյր,
Սիրեւրուն զէմ դառնադաժան:

Կերբար դազալիլ,
Ծռ լուն վրայ արցունքներու,
Հոգիներուն մէջ անապատ,
Այդ առատոս,
Վրժի ծաղիկն էր բոզբոչեր,
Մարդոց սիրեւրն անկեղծօրէն,
Բացուեւ էին արտառուելու:

Կը հաւատանք քէ վերն են դուն,
Պարտէզին մէջ փայլաժառանգ
Քուստուծոյն.
Բա՛ց հոգիւլ ծաղիկն ամէն,
Ան գեղարարներ ունի յարմար
Մեծ վիշտերու:

Վեհաւանի պաշտօնաւանէն,
Հողն արեւուն,
Յիշատակի մը պէս խօսուն
Կերկարէր քեւ,
Անգիւն նընկուկ մը սրբօրփուն,
Կը հայէր լուռ շարջն ու նեղուն,
Որոնելով բան մը բախուն:
Զըկայիր դուն:

ԵՂԻՎԱՐԳ

ԿՐՕՆԵԿԵՆ

ՆԱԽԱՆՁ ԵՒ ՆԱԽԱՆՁԱԽՆԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Նախանձին առքեւ ո՞վ կրնայ կենալ»
(ԱՌԱԿ ԻԷ. 4):

Ասիկա չրէից խմատունին՝ Սողոմոնի մէկ խօսքն է։ Նախանձը մոլութիւն մըն է և մեղքերուն ամենէն ահաւորներէն մէկը։ Այս իսկ պատճառաւ, անիկա մահացու մեղքերէն մին կը համարուի և այդ մեղքերու ցանկին մէջ ալ զրուած է Հայց. Առաքելական Եկեղեցիին կողմէ։

Հին առեւն, հեթանոս ազգերէն ումանք նախանձի կուռքեր ունէին (Եզեկ. Ը. 3-5)։ Իսկ չրեաներ ընտանեկան կեանքի մէջ տեղի ունեցած նախանձին համար քահանային առջև օրինական ձեւակերպութիւնէն անցնելով ընծայ մատուցանելու ստիպուած էին (Թուոց, Ե. 13-15)։ Չորրորդ դարու մէջ ապրած Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ հայրապետներէն մին՝ Յովնան Ոսկերիբան, կ'ըսէ. «Ենչպէս ցեցր հագուեսք կը կրճէ, նոյնպէս նախանձը մարդու հոգին կը կրճէ ու կը կործանէ»։

«Նախանձին առջև ո՞վ կարող է կենալ»։ Որովհետեւ նախանձը կրակի կը նմանի, իր մէջը այրող զօրութիւն մը կայ որ կը վառէ ենթական և իր շուրջը գտնուողները։ Նախանձը սուր մըն է՝ որ կը վիրաւորէ ու կը սպաննէ և լաց ու կոծ յառաջ կը բերէ։ Նախանձը բարոյական հիւանդութիւն մըն է՝ որ իր շուրջը զժրաստութիւն կը ստեղծէ։ Վերջապէս նախանձը ազէտ մըն է որ մարդոց միջև բաղխումի ու կոխի պատճառ կը զառնայ։

Յակոբոս ապաքեալ կ'ըսէ. «Ուր նախանձ ու կռիւ կայ, հոն է անկարգութիւնը եւ ամէն ճեսակ շար բաները» (Յակ. Գ. 16)։ Իսկ Յոր Երանելին կը պատգամէ. «Նախանձը անմիտ կը մեռցնէ» (Յոր. Ե. 2)։ Այո՛, նախանձը կը մեռցնէ անմիտը՝ Քրիստոսայէս, բարոյայէս և հոգեպէս։

Հետեւաբար Որբազան Մատեանը մեղ կը զգուշացնէ՝ ըսելով. «Անօրէնութիւն գործողներուն մի՛ նախանձի» (Սաղ. ԼԷ.

1)։ Որովհետեւ «նախանձը ոսկորներու փտութիւն է» (Առակ. ԺԴ. 30)։ Ան մարդոց ոսկորները կը փտեցնէ և մարդկային ընկե. բութիւնը զժրաստութեան կ'առաջնորդէ։

Ա. — Կ'արժէ ուրեմն հարցնել քե ի՞նչ է նախանձը կամ նախանձոսութիւնը. — Նախանձի կը նշանակէ ուրիշներուն յաջողութեան վրայ ցաւ զգալ, մեր զրացիներուն երջանկութիւնը զիտել և նեղանալ, մեր հակառակորդներուն լաւ բաները տեսնել ու բարկանալ։ Սպանիացի մեծ հեղինակ Սէրվանտէս կ'ըսէ. «Նախանձը ամէն բան խռատցոյցով կը դիտէ եւ փոքր բաներ կը մեծցնէ». ահա այս իսկ պատճառաւ ենթական իրարանցումի կը մատնէ։ Մենք ա. մէնք ալ զիտենք ասիկա մեր ամէնօրեայ կեանքի փորձառութեամբը։

Հայերէն լեզուի մէջ նախանձ բառը երկու վանկերէ կը բաղկանայ, նախ և անձ։ Ինչպէս մարդկային փորձառութիւնը ցոյց կու տայ, այն որ նախանձի զերի եղած է, ամէն բանի մէջ իր անձին առաջնութիւն կու տայ։ Միշտ կ'ըսէ, իմ անձս, իմ խօսքս, իմ տեսակետս, իմ ըրածս և այլն։ Ուրիշներ որքան ալ լաւ բաներ խօսած ու ըրած ըլլան, գտնոք չի սիրեր և չի գնահատեր։ Քանի որ ինքը չէ այդ լաւ բաներուն տէրը, ուստի կը բաժրասէ ու կը վարկաբեկէ մարդիկը, և միշտ անոնց վրայ թերութիւններ գտնել կը ջանայ։ Ս. Գիրքը և մարդկային պատմութիւնը լի են ասոր օրինակներով։

Կայէն և Աբէլ երկու եղբայրներ էին առաջին ընտանիքին մէջ։ Երկուքն ալ Աստուծոյ զոհ մատուցին. Աստուծոյ Աբէլին զոհը ընդունեց և Կայէնին մերժեց։ Որովհետեւ Աբէլ իր ունեցածներէն լաւագոյնը նուիրած էր Աստուծոյ։ Կայէն ասոր վրայ նախանձով լեցուեցաւ. նախանձը վատեց զինքը ներքնապէս, և օր մը Աբէլի վրայ յարձակելով սպաննեց զանիկա։ Ասիկա Աստուծաշունչ Մատեանին մէջ արձանագրուած առաջին մարդասպանութիւնն է, որ ուրիշ բան չէր բայց եթէ չար նախանձի մը հետեանքը։

Յովսէփ Գեղեցիկի եղբայրները նախանձեցան իրեն և օր մը զինքը օտարականի մը ծախեցին, ապա այժմ մը մորթելով՝ վրայի գեղեցիկ հագուստը այժմ արիւնին մէջ թաթ-

խեղճին, և տուն վերադարձին՝ ըսին իրենց հօրը թէ վաղրի գազան մը գիշատած ու կերած ըլլալու է Յովսէփը, և թէ իր պատմածները միայն գտած են: Եւ այսպէս ծեր տարիքին մէջ իրենց հօրը՝ Յակոբ Նահապետին աչքերէն գոտն արցունքներ թափուելուն պատճառ եղաւ իրենց այս չար նախանշը: Աւրիշ խօսքով, երջանիկ ընտանիք մը սուգի մատնուեցաւ պարզապէս այս չար նախանշի երեսէն:

Դաւիթ և Գողթաթ մարտնչեցան իրարու հետ: Դաւիթ Գողթաթի վրայ յաղթանակ տանելով սպաննեց զայն, որով Բարաշէի ժողովուրդին արժանապատուութեան զրօշակը վեր բարձրացուց և փրկեց իր ազգը ընաճնջուելու ստոյգ վտանգէն: Ժողովուրդը շատ երախտապարտ եղաւ և մեծ գովեստներ չոսոյեց Դաւիթի, որոնց ինք լիովին արժանի էր: Իսկ օրուան թագաւորը՝ Սաւուր, փոխանակ Դաւիթը գնահատելու և իրրեւ ազգային հերոս՝ իրեն պատուելու մրցանակներ տալու, նախանշեցաւ ու սկսաւ հալածել զայն և Նոյնիսկ մտադրեց սպաննել: Այսպէս է ահա չար նախանշը:

Կը պատմուի թէ ընտանիքի մը մէջ հարս ու կեսուր իրարու հետ հաշտ չէին: Հարսը տեսքով աւելի գեղեցիկ էր, այդ իսկ պատճառաւ կեսուրը անոր կը նախանշէր: Օր մը երբ տունը առանձին էին, կեսուրը յանկարծ հարսին վրայ յարձակելով՝ մկրտաով անոր երեսին մօրթը քերթեց, և հարսը անձանաչելի ըլլալու աստիճանագեղցաւ: Ասիկա նախանշող կեսորոջ չար նախանշին գոհացում տուաւ, քայց ընտանիքին ներդաշնակութիւնը խանդարեց և երջանկութիւնը չքացուց:

Բ. — Նախանձին ճեսակները. — Նախանձը սակայն երկու տեսակ է, չար ու բարի: Չար նախանձը՝ ինչպէս տեսանք, քանդիչ է, իսկ բարի նախանձը՝ շինարար: Չար նախանձը եօթը մահացու մեղքերէն մէկն է, քայց բարի նախանձը՝ ազգաքննութիւն մը: Չար նախանձը Սատանայէն է, բարի նախանձը աստուածային է և օգտակար:

Բարի նախանձը և կամ մրցումը օրքան օրհնութիւն է, չար նախանձը նոյնքան անշէք մըն է մարդկութեան համար: Չար նախանձը անհասները իրարու կը ձգէ, ըն-

տանիքներու մէջ բազմամեկը կը օտեղծէ, ազգերն ու պետութիւնները խռովեալ վիճակի մէջ կը պահէ և օրով աշխարհի խաղաղութիւնը հիմէն կը խախտէ: Պէտք է ամէն գնով զգուշանալ ու ազատագրուիլ այս չար նախանշէն:

Առտուած ալ նախանձաւ է: Բայց Անոր նախանձատութիւնը բարի տեսակէն է: Այսու ալ բարի նախանձով լեցուած՝ երբ տեսաւ Տաճարին ապականութիւնը, զուրահանեց Տաճարէն առհասարակ ընդները, լուսմայափոխները, ազանի ծախողները և ինչ: Խարազանը ձեռքը տաած՝ զանոնք զուրս ձգեց, և ըսաւ անոնց. — Ասիկա Իմ Հօրս տունն է, ազգաթափայր է, որբաթայր է, իսկ զուք զայն աւագակներու վայր մը բրած էք, և ոչ ոք ա՛յլ բան մը կրցաւ ըսել իրեն: Ռոտհեռեւ բրածը շիտակ էր և խօտածը բռնաւոր: Եւ այս առթիւ ըսաւ Իր Հօրը. «Ո՛վ Հայր, Բու ճանկ նախանձը զիս կեւտաւ: Այսինքն, ըսել կ'ուզէր թէ Իր բրածն ու խօտածը Աստուծոյ տանը նախանձախնդրութեան համար էր, որպէս արդիւնքը բարի նախանձի մը:

Պօղոս առաքեալ ալ, Քրիստոսի հետքերուն հետեւելով, Կորնթոսի եկեղեցիին գրած իր նրկորոգ Թուղթին մէջ կ'ըսէ. Ո՛վ Կորնթացիներ, «Ձեր վրայ նախանձաւութեմ Աստուծոյ նախանձութիւն (Բ. Կորնթ. ԺԱ. 2): Պօղոս առաքեալ՝ դարձի գալէն առաջ չար նախանձ ունէր, և անոր հետեւելով՝ Աստուծոյ եկեղեցին կը հալածէր, քրիստոնեաները կը կապէր ու բռնա կ'առաջնորդէր, և ուր օր գտնուէր՝ քրիստոնեաներուն վրայ մահ ու սարսափ կ'ազգէր: Բայց երբ Դավապոսի ճամբուն վրայ դարձի եկաւ, Աստուծոյ Ս. Հօգիին ազգեցութեան ներքեւ իր չար նախանձը բարի նախանձի փոխուեցաւ ու անկէ ետք սկսաւ իր բարի նախանձը գործածել Տիրոջ փառքին համար:

ԺԴ. դարուն, Հայ եկեղեցին մեծ տագնապի մը մէջ կը գտնուէր: «Ապական եկեղեցւոյ միսիոնարները հայ ժողովուրդին մէջ մտած՝ ժողովուրդը դաւանափոխ ընելով Պապական եկեղեցւոյ ծոցը մտցնելու կը ջանային: Այս միսիոնարներուն Աւերբոս անունը կը տրուէր: Ունիթիսներու այս չարժուէր, մանաւանդ Կիլիկիոյ հայութեան մէջ, մեծ վտանգ մը կը սպառնար Հայ Ե-

կեղեցիներն համար՝ ձիւղ աչք պարագային, Հայց՝ Եկեղեցւոյ փառքին նախանձախնդիր, բարի նախանձախնդրեցուած ուսեալ ու կարող Վարդապետ մը երեսն եկաւ, Գրիգոր Տաթևացի տնտեսով՝ ինքը՝ Տաթևի Դպրեւանքին մէջ իր հասցուցած բազմաթիւ աշակերտներով։ Անխիտաներու այս շարժումին առջեւ պատուար մը կանգնեց, և որով փրկեց Հայց՝ Եկեղեցին Պապական Եկեղեցւոյ ծայր ինչպէս ասորի փառեղէն։

Հայց՝ Եկեղեցին, գնահատելով իր բրած այս թանկագին ծառայութիւնը, գինքը սուրբերու կարգը պատճառեալ չիք առաւելը կը տօնէ ամէն տարի Մեծ Գահոց Երրորդ եօթնեակին նախաքիտ օրը՝ իր ուսուցչին՝ Թաթևանէ Արտանային հետ միասին։ Արդ՝ հետէ իր ուսուցչը նաեւ Հայց՝ Եկեղեցւոյ փառքին համար նոյն նախանձախնդրութեամբ շնորհած մէկն էր։

Իսկ նախանձը կրնա նախանձախնդրութիւնը անաքինութիւն մըն է՝ Եթէ իր բարին գործածութիւնը ինչպէս գործածեց Ս. Գրիգոր Տաթևացին։ Նոյնպէս կրնանք ընել՝ բարի նախանձը օրհնութիւն մըն է։ Սարգ կրք Տաթևացիին նման՝ հրաժարած իր ամենեկան գծուէ ետէն ու չար կիրքերէն, նուիրէ ինքզինքը հանրային նպատակներու և խորունկ նստող ցուցնողը այդ նպատակներու իրապօրծման համար, իսկ նոյն աւր, մանկէ ամէն գոգնաթիւ ու գնահատանքին։ Անդրեայի մեծ հեղինակ Կոյստիմէ Կ'րսէ, «Այս չեմ սիրեր մարդ մը ու ոչ մէկ բանի նախանձախնդիր»։ Ըստ ճշման իր իրեն, Երեւանի միայն սեմովսկուրիներ կարեկից եւ անկը՝ ու կրնայ համակրել ու նամբել։ Իսկ Պատարագի տնտեսութեամբ, Երեւանի մեծ կրքերով իրական նախանձախնդրութեամբ, եւ կր կարողութիւնը չգոյսբան պատճառաւ։

Կրթութեամբ ուսուցանուցած կրնայ կոչուիլ այն անձը՝ որ կրքը չար նախանձը բարի նախանձը փոխելով կր գործածէ գաշն ինչպէս մարդկային շատազգիւթեան և ի պատիւ Ստատուոյ։ Ասիկա մեծութեան ու փեսանէ նուիրեան նշան է։ Չար նախանձը անասեալ կան կիրքի մը արգիւնքն է, մարդիկ որքան աչք անասեալան մտկարդակէն վեր ելլեն՝ նոյն համեմատութեամբ ազնուացած ու Ստատուոյ մտնեցած կ'ըլլան։

Ինչպէս օրինակներով տեսնաք, նախանձը երկու տեսակ է, չար ու բարի։

— Կալէնի նախանձը չար նախանձ է։
— Թաթևի Եկեղեցիին կորստիւնը ունեցածը չար նախանձ է։

— Նոյնպէս Ստատուոյ Դաւիթի հանդէսը տուածը չար նախանձ է։

— Իսկ Երեւանի բարի նախանձ է որով չեցուած՝ հրէից Տաճարը մարքեց։

— Նմանապէս Եօթն տարեկան Բրիտանի Եկեղեցիին համար ունեցածը բարի նախանձ է։

— Ինչպէս նաեւ Ս. Գրիգոր Տաթևացի Հայց՝ Եկեղեցւոյ փառքին համար ունեցածը բարի նախանձը արգիւնքն է։

Անհատաւ մարդու և քրիստոնէայ հաստացեալ միջեւ տարբերութիւնը այս է։ Անհատաւ կ'ապրի իր կեանքը չար նախանձով, իսկ հաստացեալը կ'ապրի ու կ'գործէ բարի նախանձով, և բարի քաներու հանդէպ բարի ու ջերմ նախանձախնդրութեամբ։

Գ. — Ինչպէս կրնան չար նախանձապատկարիչ։ — Նախ պէտք է նկատուենեանք թէ՛ նախանձ ունենալ ինքնին մեղք է, այլ նախանձ չարաչար գործածելի է ու մեղք յառաջ կը բերէ։ Սէր անասեալան չար նախանձը պէտք է որ քրիստոնէական բարի նախանձի փոխուի։ Ինչպէս կարելի է ընել զայդ։

Ասիկա կարելի է ընել երկու կերպերով։ — Առաջին՝ գոտարարութեամբ, այսինքն մասնաւոր աշխատութեամբ, և կամքի ու գործածելով՝ հանապազօրեայ գործութեամբ։ Երկրորդ՝ ազգայնով, Ստատուոյ Ս. Հոգիին անհրճական ազդեցութեան եւ թարկուելով՝ սրտի փոփոխութեամբ։

Այս պայմաններէն առաջինը մարդկային է, իսկ երկրորդը՝ աստուածային։ Եթէ մենք իրրեւ մարդ, մեր մարդկային պարտականութիւնները կատարենք, Աստուծաւ իր Ս. Հոգիովը պատարաստ է փոխել մեր սիրտը և ազատելու մեզ չար նախանձի անասեալան կիրքէն, օժտելով մեզ քրիստոնէական բարի նախանձախնդրութեամբ և բարի արամազդութիւններով։

ԳՐ. Ս. ՍՍԴՍԵԱՆԸ
Յեղիւ, Գալիլէ.

ՄԵՂՔԻ ՇՈՒՇԱՆՆԵՐԷՆ

ՏԱՐԻՆԵՐ ՅԵՏՈՅ

Տարիներ վերջ,
 Մանինին մէջ ոգորանիս,
 Կին մը պառկեր էր մահամերձ,
 ... Ու թափօր էր անոր աչին,
 Կեդրոնն որուն Մայրն Յիսուսին,
 Լոյսեր հագած,
 Ճամբայ կ'առնէր դէպի երկինք:

Խոր մըշուշի մը ընդերքէն,
 Աչին անոր եկան, եկան,
 Կըսոր կըսոր տարիներն հին.
 Եղաւ աղջիկը պարմանի,
 Մեղքի շուրթին դողըրդացող,
 Կինը հասուն,
 Որ կիրքերու անդունդն ի վար
 Զինք արձակեց թափալ թափալ:

Անոր աչէն շուր լոյսին,
 Հըզօր կեանքի աղբիւրն ինչպէս
 Հոսեցաւ մէջն իր արիւնին.
 Մենք կը մեռնինք մեծ կեանքին մէջ,
 Յորդումովք մեր ումերուն:

Թեքեա ըզզաց մարմինն իր խեղն,
 Պառկած կիւնն այդ,
 Ըսես քեւեր դրբին ուսին,
 Հետեւելու այդ թափօրին:
 Մայրն Աստուծոյ առանց բառի
 Հըրաւէր էր,
 Դէպի կայանն երկինքներուն:

Մըքնեց յանկարծ.
 Իր աչերուն՝ շարանն անա
 Պատկերներու զազաւորով,
 Զոր ապրեցաւ մարմինն իր խեղն:

Ըզզաց նորէն ցան անաւոր
 Ապրումներուն,
 Հեռուներէն իրեն դարձող,
 Ու տարաւ ձեռքն սրբի տունին,

Արդիկելու ուսումն անոր
Կուրծքէն իր դուռն:

Կակաչի փակ
Շափրակներէն դուռն բափրրվող
Թերթերու պէս,
Ան կը չափէր դեռ չընանգչած
Ըղձանքներու կերպասն անհուն:

Որքան զոգսրիկ
Ու մանկունակ են երազներն
Մեր օրերուն,
Նոյնիսկ մահուան շրթունքներուն:

Զրգոյութեան մէջ քրքրոտուն,
Շրվեց աչերն իր ծանրացած,
Պասրոսելու կրպշուն քեւերն
Մըզաւանջին:
Յաւ կար սրտին, շունչն էր բարակ,
Այլեւս մաշած մեաքսի քել:

Մարդն է զազան ու ամբարիշտ,
Երէկ, այսօր ու յաիսեան,
Կը խորհէր ան,
Ու ժամանակն անհուն կըսաւ
Ոնիրներու:

Եւ կը յիշէր սաղմոսերգուն,
Սուրբեր հազար,
Պատմահանին մէջ արխունս,
Յետոյ սրբուած,
Գերեզմանի իրենց մոսքին,
Արցունքներու եւ զըղջումի
Աւազանին մէջ աղամանդ:

Խոսն աւելի երջանիկ է,
Քան սիրտ մարդուն, կը խորհէր ան,
Ամէն հանոյք, արցունք, կըրակ,
Առու արեան,
Երակներէն մեր բոլորին:

Անցեալն ամբողջ երգ էր անհուն,
Ականջներուն այդ հէ՛ք կընոջ,
Սուրի բերնով վարդեր հազար,
Ոնիրներու կարծիք դաշին:

Մահուան շուրթին՝
Դեռ կը ծորէր անոր ծոցէն
Բոց ու երազ,
Կը վառէր լոյս ըսինքներուն:

Ու կը լըսէր ձայնի թելով,
Պատգամն անտուտ ժամանակին.

— Ու կը մորթէ իր հոգիի

Սուրբ աղանիսն,

Պիտի կըրէ իր կուրծքին տակ

Գորտեր հազար,

Այլերն անոր պիտի ըլլան,

Կարիքներու եւ օձերու

Պիղծ անկողին:

Թափիլն ըզզաց ան իր մէջէն,

Ոսկորներն իր,

Այնքան ուժգին սարսափն անոր

Չայնին մէջէն.

Ուզեց ճըշալ, բայց չըկըրցաւ,

Կըղպուտեր էին շրթունքներն իր:

Գարձեր էր ետ Մայրն Յիսուսին,

Որուն դէմէն խաղաղութիւն

Ու զըրբութիւն,

Ծառալեցաւ իր հոգիին,

Գարձընելով իրեն կրկին

Ամէնօրեայ երազն իր հին,

Թէ իր մեղքին,

Յի վր ներում ըլլար պիտի,

Զի հանչցած էր ցան ամենուն,

Ամենուն պէս,

Երբ տառապէր էր ու սիրէր:

Խաղաղութիւն մանինին մէջ

Ոգորահիւս,

Տազնապ, կըրակ, հանոյ՛, արցունք,

Ինչ որ կընոջ մարմինը հէ՛,

Կը հալածէ լքման կէս դար,

Հիմա ինկեր էր երեսէն,

Ներում զըսած այդ խեղճ կընոջ:

Ե.Ղ.ԻՎ.Ա.Ր.Գ.

Բ Ե Ր Ղ Ե Հ Ե Մ

«Եւ դո՛ւ, Բերդենեմ, տուն եփրաբայ, սակա-
ւաւորս իցես լինել ի հազարաւորս Յաղայ . . . » :

Է՛ն հրաւային անուններուն Սուրբ Գրքոց,
Որ մեզ տուա մանկութեան մը գերազանց
Մերկ մաւրը եւ անպահոյն օրօրոց,
Ու առաջին համանուագն հրեւսակաց,

Ձոր հովիւներ աւեսաւոր գիւերուան
Աւսդերուն տակ մաքուր արտով երգեցին,
Իբր նախերգանք մարդկային մեծ հանութեան,
Եւ փառքին ալ՝ յաւերժակա՛ն Բարձունքին :

Գիւերուան մէջ այս՝ քրքրոճ՛ն Քու սիրով,
Տիեզերքի եղբայրութիւնն անանուն,
Մաւրիդ դէմ ծունկի բեր, Տէ՛ր, քովէ քով,

Եւ տարածէ հողին, օդին ու ծովուն
Սահմաններուն, Քեզմով լեցուած անսահման
Սուրբ մեղեդին Քու հրաւազան հայտնութեան :

ՀԱՐՍՅԵԱԿ ԳՐԱՆԵԱՆ

(Բերդենեմ, 6 Յունուար 1908)

ԸՍԻ ԵՐԷԿ՝ ԴԱՌՆԱՅԱԾ...

Ըսի երէկ՝ դառնացած. — Չար եմ մարդերը ամէն,
Քծնող, դաւող, խաբերայ, աշխարհն քրած եմ գեհենն:

Բայց ա՛լ փոխած եմ այսօր այս հաստատմն յոռնեա,
Անկուսմիս մէջ շուրջիւս երբ բարի ձեռքեր զսայ ես:

Անկուսմիս մէջ անաւոր զքոս ձեռքեր երբ ինծի
Երկարեցան, ես մարդը այդ ռոպէէն սիրեցի:

Գիտեմ թէ կան մարդուն մէջ երկու ուժեր հակադիր,
Սասանին փոլ ժանսադէմ՝ հըրեցակ մը ամբասիր:

Մէկը մեղմ է, կարեկից, համբերասար, աղուաձայն,
Միւսը բիրտ է, անուպայ, զիսէ մոգել մեզ սակայն:

Երկար ու բուռն, անաւոր, անոնց միջեւ պայքարն է,
Ու մեր կամքն է որ ըստէպ յաղթականը կը վճռէ:

Երբ լռեցնենք մենք Բարին ու խօսքը սանկ լոկ Չարին,
Կը շփանայ ան ընդհուպ ու զմեզ կ'ընէ իր գերին:

Բայց երբ ձեռք սանկ Բարին ու պայքարին Չարին դէմ,
Երկիրն դրախտ կը դառնայ, իսկ մենք՝ հրեցակ լուսադէմ:

Գ. ՃՍՐՏՍՐ

ՄԱՏՆԵԱԳՐԱԿԱՆ

ՈՂԲ Ի ՎԵՐԱՅ ԱՆԱՊԱՇԽԱՐ ՄԵՂԱԽՈՐԱՑ

Յովհան Մանդակունիի Ճառերուն, կամ
աւելի լաւ Յովհան Մայրեմանեցիի Թուղ-
թերուն, հաւել կը գտնուի Ողբ մը: Այդ
Ողբը հրատարակուած է յիշեալ Ճառերուն
առաջին տպագրութեան հետ, 1836ին,
Վենետիկ, թերի օրինակի մը վրայէն (էջ
176-7), և ապա հրկրորդ տպագրութեամբ
1860ին, լման բնագրէ մը (էջ 182-4):

Անապաշխար Մեղաւորաց վրայ գրուած
այդ Ողբը ուշագրաւ է իր ութոտնեան կամ
վեշտասանոտնեան տաղաշափութեամբ:
Եթէ իրապէս Յովհան Մայրեմանեցի
գրած է զայն, և թնեւորդ դարու առա-
ջին կիսուն, այդ պարագային մենք ու-
նեցած կ'ըլլանք վանկաշափ ոտանաւորի

մէկ ընտիր նմոյշ Գրիգոր Մագիստրոսէն
չորս դար առաջ:

Ս. Աթոռոյս թիւ 1999 ձեռագիրը, որ
Յովհան Մայրեմանեցիի Թուղթերուն մէկ
Հաւաքածան է, ընդօրինակուած 1210
թուին, կը պարունակէ այդ Ողբին աւելի
լաւ մէկ օրինակը (էջ 291-4), զոր կը
հրատարակենք ստորեւ, նշանակելով նախ-
կին տպագրութեանց, ինչպէս նաեւ մեր
թ. 1228 ձեռագրին, կարեւոր տարբերու-
թիւնները. այսպէս,

Ա = Բնագիր, ըստ թ. 1199 ձեռագրի:

Բ = Տպագրութիւն 1860 տարւոյ:

Գ = » » 1836 » :

Դ = Ձեռ. Ս. Յ. թ. 1228, բոլորգիր:

1. — Խոստովանողք փութացարուք (ջանալ) ապաշխարել յաւուրս մեր,
Ձի աւր ահեղ կա առաջի, ահեղ ատեան եւ հուր անշէջ.
Աստէն լաց[ց]ուք եւ ողբասցուք, եւ խնդրեսցուք զթողութիւն,
Ձի ապրեսցուք յանշէջ հրոյն որ սպառնա մեղաւորաց.
Միշտ հանապազ արտասուեսցուք գորովագին պաղատանաւք,
Աղերսալի հառաջանաւք զքաւիջ մեղաց աղաչեսցուք.
Անկցուք առ նա խոստովանել զոր արարաք աստ ի ծածուկ,
Յայտնել ասել եւ ցուցանել զգաղտնիս մեղացն բազմութեան:
Ձի անդ բնին խորհուրդք մեր, եւ ցուցանին յանցանք[ըն] մեր,
Յայտնին զաղտնիք սրտից մերոց, յաշխարհատես հրապարակին:
11. — Ես զարհուրեալ եմ եւ դողամ յորժամ լսեմ զծայն փողոյն,
Որ տազնապաւ կոչէ զագինս ի մեծ ահեղ աւր ատենին:
Ձի չարաչար մարտեաւ ընդ իս ամենամեղն սատանայ,
14. — Եւ կարեմէր զիս արարեալ, հանեալ ընկեց յանմահ փառացն:
15. — Դառն ահագին չար պատրաստեաց զտարտարոսն զեհնին,
Եւ սպառնա մեղաւորիս այրել ի հնոցն կայծաղանց:
17. — Որ [ոք] ունիք սէր սրբութեան, զիս ողբալով արտասուեցէք,
Եւ ջերմագութ պաղատանաւք ինձ խնդրեցէք զթողութիւն:

1. — Ջանալ ապրել, Բ:

11. — Ասկէ կը սկսի Գ օրինակը:

14. — Ընկեաց զիս յանմահ, Գ:

15. — Դառնագին չար, Բ Գ:

17. — զիս ողբացէք արտասուելով, Դ:

19. — Քրիստոսասէրք իմ սիրելիք ինձ ազնեցէք վիրաւորիս,
 20. — Եւ գորովով մեծ ողորմիւ աղաչեցէք առ Տէր վասն իմ:
 Հառաչանաւք զձեզ աղաչեմ, մեղուցելոյս ողբակցեցէք,
 Պաղատանաւք լացէք ընդ իս, ծայնակցելով իմ աղէտիս:
 Կականարարձ զիս ողբացէք, եւ ծայնս առէք ողորմելիս,
 Զի չարաչար բմբռնեցա ի չար նեւտից սատանայի:
 25. — Միգապատեաց զիս թշնամին խաւարային ցանցիւքն իւրովք,
 Եւ սուր հանեալ վիրաւորեաց զոր աղաչեմ զձեզ բժշկել:
 27. — Սուրբ հաւատոյ մանկունք, սէր էք, ողորմեցէք ինձ նեղելոյս,
 28. — Եւ զթագին պաղատանաւք զբաւիչ մեղացն աղաչեցէք:
 Յաղաթս ձեր ապաւինիմ եւ ինձ հայցեմ զթողութիւն,
 Զի զանազան եմ մեղուցեալ, եւ ոչ բաւեմ ապաշխարել:
 31. — Ես զարհուրեալ եմ եւ դողամ յորժամ յիշեմ զիս մեծամեղս,
 32. — Թէ յայն երկիրն է անցանել եւ զՏէր փառացն տեսանել:
 Քրիստոս զթած եւ ողորմած զթայ եւ յիս յամենամեղս,
 Զի (եւ) ես զտից ողորմութիւն ի գումարել մեծ ատենին:
 Զի աւր անեղ կա առաջի եւ սոսկալի մեղաւորիս,
 36. — Որ զգաղտնիս սրտիս ըննէ եւ զժածկեալ խորհուրդս յայտնէ:
 37. — Արդ աղաչեմ Տէր մարդասէր, զի յայնմ աւուր մի պահանջեր,
 Զար տանջանացն մի մատնեք եւ կայծականց անշէջ հրոյն:
 39. — Զի քեզ տացից փառս աւրհնութեան Հաւր եւ Որդւոյ եւ Սուրբ Հոգւոյդ,
 40. — Որ միշտ աւրհնեալ ես յաւիտեանս, փառաւորեալ յաւիտենից:

Ն. ԵՊՍ. ՆՈՎԱԿԱՆ

19. — Քրիստոսասէր, Դ:
 20. — Եւ գորովամեծ ողորմ ողորմիւ աղաչեցուք առ, Դ:
 25. — ցանկիւքն, Բ Դ:
 27. — մանկունք ողորմեցարուք ինձ, Ա Դ:
 28. — աղաչեցուք, Դ Դ:
 31. — զբաղմամեղս, Դ:
 32. — Թէ յայն երկիր կայ անցանել, Բ. Զուսի տողին երկրորդ մասը:
 Թէ յայն երկիր կայ անցանել, և զտէր փառաց կայ տեսանել, Դ:
 36. — Որ զգաղտնիս սրտի իմում քննէ, Ա Դ. և զժածկեալ խորհուրդս իմ յայտնէ, Ա:
 37. — զիս, Բ Դ Դ:
 39. — աւրհնութեան, Զուսի Դ:
 40. — այժմ և միշտ և յաւիտեանս, Ա Դ. յաւիտեն, Դ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՆՔԵՐ

ՀԵՐՄՈՆԻ ՎԱՆՔ

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ. — Հերմոնի վանքը կը գտնուէր Վայոց Ձոր (Եղեղեաց) գաւառին մէջ: Ունէր երեք եկեղեցիներ, Ս. Դրիգոր Լուսաւորիչ, Ս. Յակոբ և Ս. Ստեփանոս: Հոն կը գտնուէին Հերմոն ճգնաւորի նըշխարները. — Սիսական, էջ 125-7, Աճառեան, Յուլիոս Զեռ. Թաւրիչի, էջ 132, Սիւրմէեան, Յուլիոս Զեռ. Հալէպի, 1935, էջ 27: Յիշատ. ԺԵ. Դարի, Մասն Բ., էջ 134: Ս. Բարսուղարեան, Բանքեր, 1960, էջ 298:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ. — Հերմոնի վանքը պատմութեան մէջ կը սկսի փայլիլ ԺԴ. դարուն: Վանահայրերէն կամ մեծ վարդապետներէն ծանօթ են հետեւեալները.

1. — Տրիստուր Վրդ. Կիլիկեցի, 1338-49. — Աշակերտ Եսայի Նչեցիի: Հիմնած է Հերմոնի գոլարանոցը 1338ին, ուր բարունապետի կոչումով կը յիշուի մինչև 1349: Դերեղմանը կը գտնուի նոյն վանքին մէջ: Հեղինակ է Քարոզագրքի մը և զանազան մեկնողական գործերու:

2. — Դրիգոր Վարդապետ, 1350?-53?. — Աշակերտ և յաջորդ Տրիստուր Վարդապետի. — Յովսէփեան, Խաղբակեանք, Բ., էջ 243 ծնթ.:

3. — Սարգիս Վարդապետ. — Նոյն, առդ.

4. — Յովնանեան Վրդ. Կոլոսիկ, 1413-1443. — Աշակերտ Դր. Տաթևացիի: Իր հեղինակութեամբ ծանօթ են Մեկնութիւն Եսայիայ, և Լուծմունք Դրոցն Դիոն. Արիստագացոյ: Մասնակցած է Վաղարշապետի ժողովին, 1441ին, և հանդիսացած է զլիսաւոր դերակատարներէն մին. — Սիսական, 126: Ազգագրատու, էջ 2106, 2124, 2135: Խաչիկեան, Յիշատ. ԺԵ. Դարի, Մասն Ա., էջ 164, 755 (109):

5. — Սարգիս Վրդ. Հաղարեց, 1449-74. — Յիշատ. ԺԵ. Դարի, Մասն Ա., էջ 638: Յուլիոս Զեռ. Թաւրիչի, էջ 132: Աղանուներ, Միարանք, 460: Յուլիոս Զեռ. Երուսաղէմի, Գ., էջ 20: Սիսական, 126: Մարտեանց, Նկարագիր Երնջակայ, 1904,

էջ 176: Յիշատ. ԺԵ. Դարի, Մասն Բ., էջ 375:

6. — Տր. Պետրոս, վերակացու եղած է Հերմոնավանից 1687 թուականէն ոչ շատ առաջ. — Երնջակ, 179:

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ. — Մշակութային կեանքը բաւական պայծառ եղած է Հերմոնի վանքին մէջ ԺԴ. — ԺԵ. դարերուն: Հոն ծաղկած են վերը յիշուած հեղինակներէն զատ աւելի քան տասնեակ մը զբիւնիւր: Կրնանք թուել հետեւեալները.

Ա. — Դրիգոր Վարդապետ, 1338-53. — Աշակերտ Տրիստուր Վարդապետի: Օրինակած է,

1. — Դիոնեսիոս Արիստագացի, 1338ին. — Յիշատ. ԺԴ. Դարի, Թ. 377:

2. — Մեկնութիւն Յովբայ, 1353ին. — Խաղբակեանք, Բ., էջ 243 ծնթ.:

Բ. — Սիրոն Դրիչ, 1348ին օրինակած է մէկ Աւեստան, Այնա խօջայի պատուէրով. — Յիշատ. ԺԴ. Դարի, Թ. 448:

Դ. — Մովսէս Վարդապետ, Դրիչ, աշակերտ Տրիստուր Վարդապետի. 1349ին օրինակած է մէկ Աղօթագիրք Դր. Նարեկացիի, զոր յետոյ նուիրած է Նահապետ Արեղային. — Յիշատ. ԺԴ. Դարի, Թ. 457:

Դ. — Յովհաննէս Վարդապետ, Դրիչ, աշակերտ Տրիստուր Վարդապետի. 1372ին օրինակած է մէկ ձեռագիր ? (Մջ 478). — Խաղբակեանք, Բ., էջ 243 ծնթ.:

Ե. — Յովհաննէս Վրդ. Կոլոսիկ, 1413-43, աշակերտ Դրիգոր Տաթևացիի: Օրինակած է,

1. — Մեկնութիւն Եսայիայ, 1415ին. — Յիշատ. ԺԵ. Դարի, Ա. Մասն, Թ. 181:

2. — Քարոզագիրք, Դր. Տաթևացիի, 1418ին. — Նոյն, Թ. 225:

3. — Դանձուց Դիրք, Կիւրեղ Աղեքսանդրացիի, 1418ին, իր աշակերտներուն գործակցութեամբ. — Նոյն, Թ. 230:

4. — Լուծմունք Արսւնգ, Դր. Տաթևացիի, 1421ին. — Նոյն, Թ. 280:

5. — Աւեստան, ? . — Նոյն, Թ. 317:

6. — Ճաղքնիք, 1441ին. — Սիսական, էջ 126:

Զ. — Դրիգոր Կրօնաւոր, Դրիչ, 1414-25. — Որդի Հասանի և Մամախանի, աշակերտ Կոլոսիկ Յովհաննէս Վարդապետի: Օրինակած է հետեւեալները.

1. — Գիրք Հարցմանց, Գր. Տաթևացի, 1414ին, Տասամբ. — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 164:

2. — Մեկնութիւն ժե. Մարգարէից, Ն. Համբարձումցի, 1415ին, Սրենցիցի Սրմէն վարդապետի համար. — Նոյն, Թ. 182:

3. — Մեկնութիւն Պատարագի, 1415ին, — Երնջակ, էջ 316, ց. 152:

4. — Մեկնութիւն Մասբեոսի, Գր. Տաթևացի, 1417ին. — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 220:

5. — Շարակնոց, 1425ին, Յովհաննէս Կրօնաւորի համար. — Սրտական, էջ 126:

Է. — Սարգիս Կրօնաւոր Ղրիմեցի, 1414-41. — Որդի Հաքիմի, աշակերտ Յովհաննէս վարդապետի Օրինակած է:

1. — Գիրք Պարսպմանց, Կիրեղ Աղեք. անդրացի, 1414ին. — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 165: Զեռ. Ս. Գ., Թ. 1209:

2. — Մեկնութիւն Սաղմոսաց, Գր. Տաթևացի, ? — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 166:

3. — Յայմատուրք, 1441ին. — Երնջակ, էջ 316, ց. 175:

Ը. — Դրիգոր Արղ. Ախալխցացի, Գրիչ, որդի Սարգսի և Խէրթաթունի. 1419ին օրինակած է մէկ Գիրք Հարցմանց, Գր. Տաթևացի. — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 739:

Թ. — Կարապետ Կերջանցի, Գրիչ, որդի Մկրտիչ Քահանայի և Եղիաթէթի, աշակերտ Յակոբ Արեղայի. 141ին օրինակած է մէկ Քարոզապիւրք. — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 286:

Ժ. — Թումա Սպատկերացի, Եւրդա. վանք գիւղէն որդի Մարգարէի և Շնորհաւորի, աշակերտ Յակոբ վարդապետի. 1423ին, Հերմոնի վանքին մէջ օրինակած է Տասամբ Գիրք Հարցմանց, Գր. Տաթևացի. — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 314: Զեռ. Ս. Գ., Թ. 2181:

ԺԱ. — Դրիգոր Արեղայ, Գրիչ, 1424-9. — Աշակերտ Կէորդ վարդապետի. 1424ին օրինակած է մէկ Մանգուստունք, Յովհաննէս Կրօնաւորի համար. — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 335: Զեռ. Ս. Գ., Թ. 1635:

ԺԲ. — Յակոբ Քահանայ, Գրիչ, 1426-57. — Որդի Դաւթի և Մելիքի Օրինակած է:

1 — Շարակնոց, 1426ին. — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 368: Սրտական, Յուցակ Զեռ. Հալէպի, 1935, Թ. 9:

2 — Աւետարան, 1457ին. — Յրշա. ժե. Դարբ. Բ. Մասն, Թ. 117:

ԺԳ. — Ալէքսանոս Արեղայ, Գրիչ, որդի Մկրտիչի և Խանդիկի. 1449ին օրինակած է մէկ Մեկնութիւն Մասբեոսի, Գր. Տաթևացի. — Յրշա. ժե. Դարբ. Ա. Մասն, Թ. 712:

ԺԴ. — Զաքարիա Գրիչ, 1460ին օրինակած է մէկ Աւետարան. — Երնջակ, էջ 176: Սրտական, 126: Յրշա. ժե. Դարբ. Բ. Մասն, Թ. 175:

ԺԵ. — Յովհաննէս Գրիչ, 1465-72. — Օրինակած է:

1. — Ճառոց, 1465ին, տէր Մանուէլ Քահանայի խնդրանքով. — Երնջակ, 216-8:

2. — Դանձարուն, 1472ին, բանասէր Յակոբ վարդապետի պատուէրով. — Յրշա. ժե. Դարբ. Բ. Մասն, Թ. 426:

ԺԶ. — Անանիա Արեղայ, Գրիչ, 1469ին օրինակած է:

1. — Աւետարան, Ստեփանոս Քահանայի համար. — Յրշա. ժե. Դարբ. Բ. Մասն, Թ. 372:

2. — Դառոց, պարունակէր Պաւլոսի համար. — Նոյն, Թ. 371:

ԺԷ. — Եսայի Գրիչ և Մաղկող, 1473ին օրինակած է մէկ Աւետարան, մազադաթի վրայ, Յեակար Աղայի համար. — Բարխուտարեան, Արցախ. էջ 139: Յրշա. ժե. Դարբ. Բ. Մասն, Թ. 441:

ԺԸ. — Երեմիա Կրօնաւոր, Գրիչ, 1478ին օրինակած է Աւետարան մը. զոր կը ստանայ բանասէր Յակոբ վարդապետ, և կը շնորհէ իր աշակերտ Մկրտիչ Քահանային. — Յրշա. ժե. Դարբ. Բ. Մասն, Թ. 542:

Ն. ԵՊՄ. ԾՈՎԱԿԱՆ

ԿԵԱՆՔԻ ՀԻՆԳ ՊԱՐԳԵԻՆԵՐ

Կեանքի արշալոյսին, բարի պարիկը
հեռու կողմում և ըստւ.

— Ահաւասիկ պարգեւներ: Առէք հա-
մը և թողէք միւսները: Զգոյշ եղէք սա-
կային, իմաստութեամբ ընտրեցէք: Որով-
հետեւ մէկ հաւար միայն արժէքաւոր է ա-
նանցմէ:

Պարգեւները թիւով հինգ հաւար էին՝
Համբաւը, Սէրը, Հարստութիւնը, Հա-
ճոյքը և Մահը:

Երիտասարդը արտաբանքով պատաս-
խանեց.

— Աւելորդ է մտածել:

Եւ ընտրեց հաճոյքը:

Շրջեցաւ աշխարհը և ճաշակեց երի-
տասարդութեան սիրելի բոլոր հեշտանք-
ները: Սակայն բոլորն ալ կարճ աւելու-
թիւն մը ունեցան, լեցան յաւաստաբա-
ւթիւններով, պարապ ու սին, և բոլորն
ալ ծաղրեցին զինք, երբ հեռացան իրմէ:
Վերջ ի վերջոյ ըսաւ.

— Շատ տարիներ կորսնցուցի ի գուր:
Ախ, եթէ միայն կարողանայի վերստին
ընտրել, այս անգամ պիտի ընտրէի ի-
մաստութեամբ...:

Պարիկը վերստին երեցաւ և ըսաւ.

— Չորս պարգեւներ կը մնան: Ընտրե-
ցէք նորէն, սակայն լաւ խորհեցէք: Ժա-
մանակը կ'անցի և միայն մէկ պարգեւ կայ
անգին:

Մարդը տատամեցաւ երկար և ապա
ընտրեց Սէրը, բայց չտեսաւ արցունքի
այն կայլակները, որոնք լեցուցին պա-
րիկին աչքերը:

Տարիներ հաք մարդը կանգնած էր
դադաղի մը առջև: Ինքն իրեն կը մտա-
ծէր:

— Տարի՛ մը, բոլորը գացին և գիտ
թողուցին միայնակ, և հիմա ան պակաս
է հոս, ամենավերջինս, ամենասիրելիս:
Քաղցի անընդհատ՝ յաւաստաբաւթիւնէ
յաւաստաբաւթիւն և իւրաքանչիւր երջան-
կութեան ժամի համար, զոր Սէրը ինծի
կուտար, վճարեցի հազար ժամու ցաւ ու
տանջանք: Հագիտ ամենախոր ընդերքէն
կ'առեմ զայն:

— Վերստին ընտրեցէք...

Դարձեալ պարիկն էր որ կը խօսէր:
Եւ աւելցուց.

— Տարիները ձեզի իմաստութիւն սոր-
վեցուցած պէտք է ըլլան: Մէկը միայն
կարեւոր է, լաւ յիշեցէք և ըստ այսմ
ընտրեցէք:

Մարդը երկար մտածեց և ապա ընտրե-
լի մտաւ, և պարիկը հեռացաւ հառաչե-
լով:

Ու տարիներ անցան և պարիկը վերա-
դարձաւ դարձեալ աւելցուց մարդուն
հետեւ, որ, վերջապէս կանգնած միայ-
նակ, դառն մտածումներու ենթարկուած
էր: Եւ գիտէր պարիկը թէ ինչ մը մտա-
ծէր մարդը:

Կ'ըսէր մտովի.

— Իմ անունս աշխարհ լեցուց, բոլորի
չրթները անուանս զովքը կը հիւսէին...
Այո՛, ժամանակ մը ամէն ինչ լաւ երեցաւ
ինծի, սակայն ո՛րքան կարճ աւելց ոչո
բոլորը:

Յետոյ եկաւ նախանձը, յետոյ՝ հարա-
խօսութիւնը, յետոյ՝ աստիճանութիւնն ու
հալածանքը և հուսկ՝ ապա՝ ծաղրանքը,
և ասիկա եղաւ վախճանը: Յետոյ եկաւ
գուժը, որ կը թողէ համբաւը: Ո՛հ, ցա-
ւագին փառքին թշուառութիւնը: Յետոյ կը
ստանայ, երբ կը փայլի, և հեղնախառն
գուժ՝ երբ կը չիջի:

— Ընտրեցէք անգամ մը ևս, բոս
պարիկին քաղցր ձայնը: Երկու պարգե-
ւներ կը մնան, մի՛ յաւաստաբաւթիւն Սկիզբ
մէկ հաւար միայն կար, որ լաւագոյնն էր
և միշտ հոս է...:

— Հարստութիւնը, որ գօրութիւն է:
Ո՛հ, ո՛րքան կոյր էի, բացազանչեց մար-
դը, և հիմա կ'արժէ ապրիլը: Պիտի ծախ-
սեմ, պիտի ցրուեմ իմ ոսկիս, և հրաշա-
ղեղ բան մը պիտի ըլլայ ասիկա: Բոլոր
նախանձողները և ծաղրողները փռչի մէջ
պիտի տապալակին իմ առջևս, և ես յա-
զուրդ պիտի տամ իմ վրէժխնդրութեանս:
Պիտի ախրանամ քաղաւ հաճոյքի, մտա-
ւոր թէ մարմնական բոլոր հեշտանքնե-
րուն, որոնք այնքան սիրելի են մար-
դուն համար: Պիտի գնեմ, պիտի գնեմ
իմ դրամովս պիտի ունենամ յարգանք,
պատիւ, անխոնք և պաշտամունք, բո-

ՊԵՏԱՐԿԱՆ

Բնիկ Ձէյրուցի Յովնանէն Ն. Վրդ. Գաւաթիլ-
եան որ Բաքովիկ ծնած ու մեծցած էր, կը դրկուի Ձէյ-
րուց իբր Բաքովիկներու առաջնորդ: Ասէն մը յետոյ
1912ին կը վերադառնայ Մայր Եկեղե. իի ծոցը: Կ'եր-
բայ Սիս եւ իր եղբայրները տալով Սահակ կաթողի-
կոսին, կ'ընդունան իբր Հայց. Եկեղեցւոյ վարդա-
պետ: Այս առթիւ Սահակ կաթողիկոս խրատական մը
կը խօսի Սոյ Մայր Կանաչին մէջ՝ որուն ամփո-
փումը կուտայ **Բիւզանդիոն** քերթը. —

Սիս, 27 Մարտ 1912

Ամ խափով Սահակ Կաթողիկոսի խօսած
խրատականին

Յովնանէն վարդապետ, Դուք ծնուն-
դեամբ եւ արիւնով հայ էիք, բայց Ազ-
գային Եկեղեցիէն դուրս՝ Հոսմէական Ե-
կեղեցւոյ կը պատկանէիք ուխտիւք եւ կո-
չումով: Կրկին Եկեղեցիները Քրիստոսի
կը պատկանին, որովհետեւ հիմնուած են
առաքելական դասանութեանց վրայ, զոր
Պաւլոս ի գէմ առաքելաց արտայայտեց
ի պատասխանէ Քրիստոսի հորցման «Դուք
զո՞ք որ ստէք զինէն»:

Եւ այն շնորհները վերջապէս, որ այս
թշուառական աշխարհը վաճառքի հանած
է: Մինչեւ հիմա շատ ժամանակ կորսըն-
ցուցի եւ զէշ ընտրութիւն մը ըրի, բայց
այժմ վերջացաւ: Անգիտակից էի եւ
ստոր համար առի այն միայն, որ ինծի
լուստայն կը թուէր:

Երեք կորճ տարիներ անցան եւ եկաւ
օր մը, երբ մարդը վերնաշարկի մը մէջ
նստած սարսափահար կը խոկար:

Տխուր էր, գունատ ու դալկադէմ,
բոլորովին քայքայուած: Յնցատիներու
մէջ էր եւ չոր հացի կտոր մը կը ճգմէր
ակամներուն տակ:

Յանկարծ գոռաց.

— Անիծեալ ըլլան աշխարհի բոլոր
պարգևները: Հաճոյքը, Սէրը, Համբաւը,
Հարստութիւնը, բոլորն ալ յուսախար
ըրին զիս:

ՄԱՐԲ ԹՈՒԷՅՆ

Մենք չենք յաւակնիր ըսելու թէ
Հայաստանեայց Եկեղեցին աւելի մօտ է
իր Հիմնադրի սգւոյն եւ փրկութիւնը մի-
այն անոր դասանութեամբ ձեռք կը բեր-
ուի: Մենք չենք ըսել թէ Հոսմէական
Եկեղեցին իսպառ զուրկ է աւետարանի
լոյսէն եւ անոր քարոզած ճշմարտութիւն-
ներէն. միայն այս լու գիտենք եւ կը
հռչակենք՝ թէ մեր Եկեղեցին ազատ է
նեղմիա մտնաւնդութիւնէ, կամ մոլորու-
թիւնէ, որով «իրմէ դուրս փրկութիւն»
չկայի երազանքներով չ'օրօրուիր:

Ազգային Եկեղեցին ոչ միայն չի դա-
տապարտեր հայրենասիրութիւնը, մանա-
նաւանդ կը սնուցանէ զայն, մինչդեռ
Հոսմէական Եկեղեցին չի ճանչնար ազգ
եւ ազգութիւն:

Հայց Եկեղեցին իբրեւ զթոս մայր
որդեգրած է հայրենասիրութիւնը, եւ ար-
դէն Ազգ ու Եկեղեցի կողք կողքի կ'ըն-
թանան, համախորհուրդ եւ համաշունչ կը
պտտապանուին ազգի եւ Եկեղեցւոյ շահե-
րը: Իսկ Հոսմէական Եկեղեցին ամէն բան
պահած է իր շահուն, հոգիները իրեն
ցանցին մեղ պարփակած է, ամէն բան
խում եւ թրթուած, որ իրեն առանցքին
շուրջը տեղի չեն ունենար, խեղդուած ու
դատապարտուած են:

Մինչեւ այն օրը, երբ դադարին ու-
նեցաք ձեր Մայրենի Եկեղեցւոյ վերա-
դառնալու, ինչպէս ըսինք, ծագմամբ եւ
արեամբ հայ էիք, բայց հոգւով ոչ,
քանի որ հոգիները Հոսմէական Եկեղեց-
ւոյն սեփական են: Անշուշտ հոգւով ձեր-
բազատուելու, կամ հոգւով հայանալու
համար է որ կը խզէք այն կապանքները,
զորս Հոսմէական Եկեղեցին դարբնած է:

Ուխտեցիք հրաժարիլ այն վարդա-
պետութիւնէն, որ հակառակ Աւետարանի
ազատ սգւոյն, անհատներն ու ազգերը
կը մեքենայացնէ եւ խոստացա՞ք հաւա-
տարիմ ըլլալ Ազգ. Եկեղեցւոյն:

Հաւատարիմ ըլլալ Ազգ. Եկեղեցւոյն՝
կը նշանակէ հաւատարիմ ըլլալ հայկական
ոգիին: Հաւատարիմ ըլլալ, կը նշանակէ
ապրիլ Ազգին եւ Եկեղեցիին համար:

Ընդունելով ուխտիդ անկեղծութիւնը,
կը մաղթեմ որ զօրանաք նոյն հոգիով եւ
նոյն զգացումով, զոր ոչ միայն ծնունդն
ու արիւնը, այլ մանաւանդ հայկական
ոգին պարտք կը դնեն վրայ:

(Արտագում «Ձէյրուցի Պատմագիր»-էն,
Պաշտոն Արեւ, 1960 — էջ 836)

Մ Ա. Հ

Ս. ԱԹՈՌՈՅՍ ԲԱՐԵՐԱՐ ՎԱՀՐԱՄ ԻԻԶՊԱՇԵԱՆԻ

Իրական կորուստ մըն է Վահրամ Իզգաշեանի մահը հայ ժողովուրդին համար ընդհանրապէս եւ Ս. Աթոռոյս համար մասնաւորաբար: Ճշմարտապէս բարի հոգիի մը մարմնացումը եղաւ ան, ուր որ ապրեցաւ: Մահը նման անհատներուն համար, որոնք խոր ծերութեան են հասած, սուգ ու սոսկում չի բերեր, այլ տոմսակ մըն է լոկ, բաց գտնելու համար մեծ փառքին դուռը: Մարմնի պարտքին այդ վերջին տուրքն է որ կը վճարէ Վահրամ Իզգաշեանը, մտնելու համար յաւիտենական խաղաղութենէն ներս:

Հիմա որ այլեւս մեր մէջ չունինք զինքը, անդիմադրելի մղումով մը մեր միտքը կ'անդրադառնայ կեանքին՝ զոր ապրեցաւ անիկա մեր մէջ եւ մեզի համար: Մնած էր 1877 ին, Ալեքսանդրոօրդի մէջ, նախնական կրթութիւնը ստացած՝ Թիֆլիս: Յետոյ աշակերտելով Փնթրոկրատի ինստիտուտի ակադեմիային, անկէ շրջանաւարտ եղած էր իրրեւ մեքենական ճարտարագէտ: Մանթաշէֆի Պաքուի բարիւղի դաշտներուն մէջ տարի մը իբրեւ ճարտարագէտ գործելէ ետք, շարունակած է իր մասնագիտութիւնը իրրեւ «Մասթր Մեքանիք» Վլադիկովկասի երկաթուղիներուն վրայ:

1915 ին, Զարական կառավարութիւնը զինք Միացեալ Նահանգներ ղրկած էր, Ռուսիոյ համար շոգեկառքի վայրաշարժերու գնումը կատարելու համար: Այդ թուականէն ի վեր՝ ապրած եւ գործած է Միացեալ Նահանգներու մէջ, երկար տարիներ իբրեւ «Ռիսըրչ Ինժինիըր» Ուլթրինկըրն Փրմփ լնիս Մաշինըրի Քորթօրէյըրի մօտ: 25 տարիներ այդ ընկերութեան արդիւնաւորապէս ծառայելէ յետոյ, առողջական պատճառով քաշուած էր գործէ:

Ողբ. Իզգաշեան 1950 ին Հ. Բ. Ը. Միութեան կը յանձնէր 10.000 տոլարի գումար մը, իրրեւ կրթաթոշակ տրուելու Մելրոնեան կրթ. Հաստատութեան շրջանաւարտներուն: Այդ կրթաթոշակէն պիտի օգտուէին 10 հոգիներ, շարունակելով իրենց ուսումը Ամերիկեան համալսարաններու մէջ:

Կարոցաշինութեան հանգանակութեան մասնակցեցաւ 5000 տոլարի նուիրատուութեամբ: Այդ գումարով շինուեցաւ Զահէլի Իզգաշեան Մանկապարտէզը: Իսկ անոր կից սրահի մը շինութեան համար նուիրեց 750 տոլար:

Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդր. Վարչութիւնը, ի գնահատութիւն եւ յերախտագիտութիւն իր նուիրատուութեանց, պատուած էր զինքը Բաքեհաւ Անկամ տիտղոսով:

Երեք տարիներ առաջ, կրթասէր բարերարը Հ. Բ. Ը. Միութեան յանձնեց 25,000 տոլարի նուիրատուութիւն մը, իրրեւ «Վահրամ Իզգաշեան Հիմնադրամ», որ յետոյ, Կեդրոնական Վարչութեան կարգադրութեամբ եւ բարերարին հաւանութեամբ, անկէ 20,000 տոլար յատկացուեցաւ իր անունը կրող վարժարանի մը շինութեան, Յորդանանի մայրաքաղաք Ամմանի մէջ:

Ահա պատմական անձնաւորութիւն մը, ազգասէր հայ մը եւ բարի հոգի մը, որ իր կենդանութեան իր ամբողջ խնայողութիւնը ազգին տալէ յետոյ, մեզմէ կը բաժնրի անդարձ, իր պարտականութիւնը լրիւ կատարած մարդու մը պէս:

Համոզուած ենք ի սրտէ, թէ Վահրամ Իզգաշեանը իր ազգին ծոցածին ծնունդը, անոր հոգիին ամենէն հարազատ ներկայացուցիչներէն մին եղաւ մեր մէջ: Մին այն հոգիներէն, որոնք այս աշխարհէն մեկնելէ առաջ կը կերտեն իրենց անմահութիւնը:

«Միտն», յանուն Ամեն. Ս. Պատրիարքին, բովանդակ Միարանութեան, բայց մաւնաւոր Ամմանի բարերարութեամբ հայութեան, իր խոր վիշտը կը յայտնէ Հ. Բ. Ը. Միութեան, որուն բարերար անդամն էր հանգուցեալը, եւ որուն միջոցաւ եւ կարգադրութեամբ մեկնեաւ հանդիսացաւ Ս. Աթոռոյս հովանիին ներքեւ եղող Ամմանի Վահրամ Իզգաշեան Վարժարանին: Իր յաւիտ անմոռաց անունը երախտագիտութեամբ պիտի յիշուի միշտ Իզգաշեան Վարժարանէն ելլող հայ պարմաններու եւ պարմանուհիներու կողմէ: Աղօթք եւ օրհնութիւն եւ յաւիտ հանգիստ իր հոգւոյն:

«Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի»:

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ - ԲԵՄԱԿԱՆՔ

● Ուր. 1 Մարտ. — Նախատեսակը պաշտու-
նեցաւ Մայրաքաղաքի Ս. Թորոս եկեղեցւոյ մէջ,
որ նոյն անունը Զեռագրատան Տեսուչի՝
Յերշ. Տ. Նորայր Եպոս:

● Շր. 2 Մարտ. — Ս. Թէոդորոսի զօրավարին:
Առաւօտեան ժամերգութիւնը պաշտուեցաւ և
Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Թորոս եկե-
ղեցւոյ մէջ: Ժամարարն էր Զոգչ. Տ. Արշակ
Արղ. Խաչատուրեան:

— Կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Ամեն. Ս. Պատ-
րիարք Զոր գլխաւորութեամբ, Միաբանու-
թիւնը շրջաւառութեամբ մուտք գործեց Ս. Յա-
րութեան Տաճար, որ պաշտուեցան ժամեր-
գութիւնն ու նախատեսակը Ս. Լուսաւորիչ ե-
կեղեցւոյ մէջ: Ապա կատարուեցաւ Տնորինա-
կան Սրբատեղեաց աշցելութեան հանդիսաւոր
Թափօր Տաճարէն ներս: Թափօրապետն էր
Զոգչ. Տ. Գեորգ Վրդ. Նազարեան:

● Կիր. 3 Մարտ. — Արքեպիսկոպոս: Գիշերային
և առաւօտեան ժամերգութիւնները պաշտուե-
ցան և Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Յա-
րութիւն, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Ժա-
մարարն էր Զոգչ. Տ. Գեորգ Վրդ. Նազարեան:
Ապա կատարուեցաւ մեծահանդէս Թափօր մեր
Տիրոջ Ս. Գերեզմանին և Պատանաւեղւոյն
չուրջ: Թափօրապետն էր Ամեն. Ս. Պատրիարք
Զորը:

● Եւ. 7 Մարտ. — Իրիկուան Զսկումին քա-
րողեց Գերշ. Տ. Նորայր Եպոս, բնարան ունե-
նալով Չանօրէնութիւնս իմ ես ինձէն գրեմի
և մեղք իմ առաջի իմ եմ յամենայն ժամ:
Ըսաւ թէ մեղքը հիւանդութիւնն է հոգիին:
Ինչպէս որ մենք հոգածու ենք մեր մարմինն
առողջութեան, նոյնպէս պէտք է որ հոգածու
ըլլանք մեր հոգիին առողջութեան, հեռու
պահելով դայն մեղքերէ: Սակայն մարդ միշտ
հակամէտ է մեղանշելու: Ասոր համար եկե-
ղեցին սահմանած է կանխարգելիչ և բուժիչ
միջոցներ, առաջիններով զգուշանալու համար
մեղքերէն իսկ վերջիններով մարբուելու հա-
մար անոնցմէ: Եւ մեծ Պահքը յարմարագոյն ա-
ռիթմ է դայդ բնելու: Ճշմարիտ Քրիստոնեա-
լին կեանքը յարատե պայքար մը պէտք է
ըլլայ մեղքին դէմ:

● Շր. 9 Մարտ. — Ս. Կիրիլի երեսօղիմայ
հայրապետին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ
Մայր Տաճարի Աւանդատան Ս. Կիրիլի սեղա-
նին վրայ: Ժամարարն էր Զոգչ. Տ. Գեղամ
Արղ. Զարարեան:

● Կիր. 10 Մարտ. — Անաւանի: Ս. Պատա-
րագը մատուցուեցաւ ի Ս. Զրեշտակապետ:

Ժամարարն էր Զոգչ. Տ. Կամիտաս Արղ. Պատ-
ուէրեան: Քարողեց Զոգչ. Տ. Արշակ Արղ. Խա-
չատուրեան, մեկնարանելով Անաւանի աւե-
տարանական առակը, բնարան ունենալով
«Զի Աստուած ոչ կամի զմահ մեղաւորին, այլ
զգառնայն նորա ի շար հանապարհէն և րդ-
կեայն»:

● Եւ. 14 Մարտ. — Իրիկուան Զսկումին
քարողեց Գերշ. Տ. Սարկէ Արքեպոս, բնարան
ունենալով «Ապաշխարեցէ՛ք՝ զի մերձեալ է
արքայութիւնն երկնից» և շեշտելով ապաշ-
խարութեան դերն ու կարեւորութիւնը Քրիս-
տոնեայ հաւատացեալներու կեանքին մէջ:

● Կիր. 17 Մարտ. — Տնեպին: Ս. Պատա-
րագը մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի Ս. Կարա-
պետի խորանին վրայ: Ժամարարն էր Զոգչ.
Տ. Վաչէ Արղ. Իգնատիոսեան:

● Եւ. 21 Մարտ. — Իրիկուան Զսկումին
քարողեց Զոգչ. Տ. Յակոբ Վրդ. Վարդանեան,
բնարան ունենալով «Նարեկ Ազօթամատեա-
նէն «Որ լսես զհեծութիւն կապելոյց և հայիս
յազօթս խոնարհաց: Ըսաւ թէ մարդ միշտ
հակամէտ է մեղանշելու, և սակայն միշտ ալ
իրեն տրուած է միջոցը, կարելիութիւնը, իր
մեղքերէն սրբուելու: Եւ մեծ Պահքը յաւազոյն
պատահութիւն մըն է ապաշխարութեամբ մեր
մեղքերէն մարբուելու: Զոգչ. Զայրուբը ցոյց
տուաւ նաեւ ծոմապահութեան ու պահեցողու-
թեան օգուտները, թէ՛ հոգեկան և թէ՛ քիզի-
քական առեակտներէ:

● Շր. 23 Մարտ. — Ս. Գառնաւոյ մանկանց
Սերապիմ: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս.
Գլխաղիր: Ժամարարն էր Զոգչ. Տ. Արշակ Ա-
րքեպոս Խաչատուրեան: Վերաբերումը կատա-
րուեցաւ Տաճարի աւագ դրան մօտ գտնուող
Ս. 40 մանկանց պատկերին ստորոտը շինուած
շարժական Սեղանին վրայէն, որուն դիմաց,
սառցապատ աւանդական լիճք խորհրդանշող
Ջրովից կաթնային մէջ կը պղլլային քառա-
սուն գոյնզգոյն կանթեղներ:

— Կէսօրէ ետք ժամը 2.30ին, Ամեն. Ս.
Պատրիարք Զոր գլխաւորութեամբ, Միաբա-
նութիւնը շրջաւառութեամբ մուտք գործեց Ս.
Յարութեան Տաճար: Պատանաւեղւոյն, Ս. Գե-
րեզմանի և Գիւտ Թաշի այրի ուխտարէն ետք,
ժամերգութիւնն ու նախատեսակը պաշտուե-
ցան Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ: Ապա
կատարուեցաւ Տնորինական Սրբատեղեաց աշ-
ցելութեան հանդիսաւոր Թափօր Տաճարէն
ներս: Թափօրապետն էր Զոգչ. Տ. Յովսէփ
Վրդ. Մամաւու:

● Կիր. 24 Մարտ. — Գաւառին: Գիշերային
և առաւօտեան ժամերգութիւնները պաշտուե-
ցան ի Ս. Լուսաւորիչ: Ապա, Ամեն. Ս. Պատ-
րիարք Զայր Նանդիսաւոր Ս. Պատարագ մա-
տոյց Քրիստոսի Ս. Գերեզմանին վրայ, որմէ
ետք նախապահեց նոյնին և Պատանաւեղւոյն
չուրջ կատարուած մեծահանդէս Թափօրին:

● ԵՂ. 28 Մարտ. — Իրիկուան Հսկումին քարոզիկ Նոգչ. Տ. Յովսէփ Վրդ. Մամուր, բնարան ունենալով «Արթուր» կացէք եւ աղօթարարէք՝ զի մի՛ անկանիցիք ի փորձութիւնս, եւ յայտնեց թէ ճշմարիտ Գրիստոնեային աստեոր կեանքը պատրաստութիւն մը պէտք է ըլլայ յաւիտենական կեանքին համար:

● Ուր. 29 Մարտ. — Նախատեսակին ի Ս. Յակոբ Նախագահեց Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս.:

● Եր. 30 Մարտ. — Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին (Մոսկի Վիքայ): Ըստ սովորութեան, առաւօտեան ժամերգութիւնէն ետք, Ս. Լուսաւորչի մատենքը իր հանգստարանէն թափօրով փոխադրուեցաւ Աւագ Սեղան: Ապա Ս. Պատարագ մատուցուեցաւ Մայր Տաճարի աւանդատան Ս. Լուսաւորչի սեղանին վրայ: Ժամարարն էր Նոգչ. Տ. Յովսէփ Վրդ. Մամուր:

— Կէսօրէ ետք, հակառակ փոթորկոտ օդին, Միարանութենէն մաս մը, Նոգչ. Տ. Յակոբ Վրդ. ի գլխաւորութեամբ, ինքնաշարժերով մեկնեցաւ Զիթենեաց լեռ, ուր Համբարձման սրբատեղւոյն վրայ կառուցուած մեր վրանամատարան մէջ պաշտուեցան երեկոյեան ժամերգութիւն եւ նախատեսակ: — Գիշերասկիզբին պաշտուեցան նաեւ Եկեղեցիի եւ Հսկման կարգեր, ու ապա գիշերային եւ առաւօտեան ժամերգութիւններ: Ամենէն վերջը մատուցուեցաւ Ս. Պատարագ: Ժամարարն էր, ըստ սովորութեան, Ս. Աստուածածնայ Տաճարի Տեառնը (որ նոյն ատեն Տեսուչն է Համբարձման Սրբավայրին), Նոգչ. Տ. Վաչէ Արդ. Իգնատիոսեան: Արարողութիւնները աւարտեցան ուշ գիշերին:

● Կիր. 31 Մարտ. — Գալստեան: Առաւօտուն, Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Հայրիկ Եպս. ի գլխաւորութեամբ, Միարանութիւնը ինքնաշարժերով մեկնեցաւ Զիթենեաց լեռ, ուր Համբարձման սրբատեղւոյն վրայ կառուցուած մեր վրանամատարան մէջ պաշտուեցան երեկոյեան ժամերգութիւն եւ նախատեսակ: — Գիշերասկիզբին պաշտուեցան նաեւ Եկեղեցիի եւ Հսկման կարգեր, ու ապա գիշերային եւ առաւօտեան ժամերգութիւններ: Ամենէն վերջը մատուցուեցաւ Ս. Պատարագ: Ժամարարն էր, ըստ սովորութեան, Ս. Աստուածածնայ Տաճարի Տեառնը (որ նոյն ատեն Տեսուչն է Համբարձման Սրբավայրին), Նոգչ. Տ. Վաչէ Արդ. Իգնատիոսեան: Արարողութիւնները աւարտեցան ուշ գիշերին:

խաւորութեամբ, Միարանութիւնը ինքնաշարժերով մեկնեցաւ Զիթենեաց լեռ, ու Նշարաւորաւոր մօտեք գործեց Համբարձման Սրբատեղին, ուր մեր վրանամատարան մէջ, եպիսկոպոսական խոյր ի գլխաւոր, հանդիսաւոր Ս. Պատարագը մատուց Նոգչ. Տ. Յակոբ Վրդ. Վարդանեան եւ քարոզիկ, բնարան ունենալով Մատթէոսի Աւետարանին վերջին համարը: Եւ ահաւասիկ ես ընդ ձեզ եմ դամենայն աւարտմինչեւ ի կատարած աշխարհիս, եւ բացատրեց Համբարձման խորհուրդին արժէքն ու զերբ քրիստոնեական կրօնի ու մեր կեանքին մէջ: Քարոզէն ետք, Գերշ. Լուսարարապետ Սրբազանին նախագահութեամբ, կատարուեցաւ հոգեհանգստեան հանգիստաւոր պաշտամունք Սիրիկեան Աթոռին Հայրապետ Երջանկայիշատակ Տ. Տ. Զարեհ Ա. ի հոգւոյն համար, անոր փառանքանքան քառասունքին առթիւ:

Պ Ա Շ Տ Օ Ն Ա Կ Ա Ն Ք

● Ուր. 8 Մարտ. — Գերշ. Տ. Սուրէն Արք. Եպս. Քէմհանեան Ս. Աթոռ վերադարձաւ իսթանպուլէն, ուր մեկնած էր անցնող տարւոյ նոյեմբերի 24ին: Գերշ. Սրբազանը հոն ներկայ եղած է Դեկտեմբերին կատարուած Պոսոյ Հայոց Պատրիարքութեան հաստատման 500 ամեակի հանդիսութեանց: Իսկ վերադարձին, Պէյրութի եւ Անթիպիասի մէջ, մասնակցած է երանաշնորհ Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի վերջին օծման եւ թաղման կարգերուն:

● Եր. 30 Մարտ. — Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը մեկնեցաւ Անթիպիաս, նախագահելու համար Սիրիկեան Աթոռի երանաշնորհ Հայրապետ Տ. Տ. Զարեհ Ա. ի մահուան քառասունքի հանդիսութեանց: Վերադարձաւ Եր. 6 Ապրիլին:

ԶԵԿՈՅՑ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Կրթաքոնակ 1963-64 Տարեդասինի համար

1. — Գալուստ Կիւլպենկեան Հիմնարկութիւնը յիստուն լման նոր կրթաթոշակներ պիտի յատկացնէ Սփիւռքի Հայ ուսանողներուն, 1963-64 տարեշրջանին համար:

2. — Կրթաթոշակները բնարութեան հիման վրայ պիտի յատկացուին հայկական ծագում ունեցող ուսանողներու, ինչ ալ ըլլայ իրենց հոգատակութիւնը, որոնք նախական միջոցէ զուրկ են բարձրագոյն ուսման հետեւելու իրենց բնական երկրին կամ մօտակայ երկրի մը կրթական հաստատութիւններու մէջ: Կր հետեւի որ Հիմնարկութիւնը սկզբունքով չի փափաքիր հովանաւորել այն ուսումները որոնք կը կատարուին հեռուոր համալսարաններու մէջ: Միայն շատ բացառիկ պարագաներու տակ, երբ հետապնդուած ուսումները չեն կրնար ստացուիլ տեղական կամ մերձաւոր հաստատութիւններու մէջ, կրթաթոշակներ կը յատկացուին արտասահմանեան հաստատութիւններու համար:

3. — Թեկնածուները պէտք է աւարտած ըլլան իրենց երկրորդական ուսումը եւ որակաւ համալսարանի մը մէջ արժանագրութեւն համար: Թեկնածուները երկրորդական ուսում

առացած պէտք է բլլան բահով կը հասկցուի որ անոնք պէտք է աւարտած բլլան Ֆէնիքէն կարգը կամ ձիւ Սի. Ի. Էսվընքս Լեվը-ը կամ պարալորէալի երկրորդ մասը, իսկ աշունհետե նախատեսուած համալսարանական կամ բարձրագոյն ուսումները կը հասկցուին ակադեմական մակարդակին միջպզգային ընթացիկ առումով: Իրր օրինակ բսնք որ համալսարանական բարձրագոյն ուսմանց սկսելու համար պէտք է Պէյրուիի ամերիկեան համալսարանին ՍՅՅՈՒՐՈՐ կարգը ընդունուած բլլալ, կամ Ինկլիշ ձէնքըր Սերքիմէիք օժ Ենիքէրն (Էսվընքս Լեվը) առացած բլլալ կամ երկու պարալորեաներուն տիրացած բլլալ ըստ Ֆրանսական դրութեան: Այս ձէնքը տեսիլ եւսագրութեան միասին Սիւնէնէնէնէնէնէնէն միւսին տրեւի որ

Հ. Բ. Բ. Մ Ի Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

ՀԱՍԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԿՐԹԱԹՈՇԱԿԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Բ. Միութեան կրթական կեդր. Յանձնախումբը, 1963-64 դպրոցական տարեշրջանի համար, համալսարանական ուսմանը յատուկ թոշակներու բաշխումին մասին կը ծանուցանէ հետեւեալը՝ շահագրգռողներու ի գիտութիւն:

1. Միութիւնը ներկայիս ունի 100 թոշակընկալ սաներ, որոնցմէ 20 հոգի այս տարի իրենց ընթացքը կ'աւարտեն: Իրենց ուսումը զեռ պիտի շարունակեն ուրեմն 80 հոգի, որոնք կրթութեան պիտի ստանան յառաջիկայ շրջանին ևս, եթէ յաջողութեամբ անցուցած են իրենց տարեվերջի քննութիւնները:

2. Իրիկ նոր թեկնածու այս տարի պիտի ընդունուին միայն 20 հոգի, հետեւեալ պայմաններով.

ա) կրթութեան պիտի տրուի նիւթական միջոցներէ դուրկ և օժտուած երիտասարդներու, որոնք համալսարան պիտի յաճախեն Եւրոպայի կամ Մերձասոր Արևելքի գանադան երկրներու մէջ:

բ) նախընտրութիւն պիտի տրուի այն երիտասարդներուն, որոնք իրենց համալսարանական ուսումը յառաջացուցած են արդէն և զայն յաջնելու համար անհրաժեշտ աջակցութեան մը պէտք ունին:

գ) Հասարակ արժանիք ունեցող թեկնածուներու մէջէն, պիտի ընտրուին անոնք՝ որոնք բարձրագոյն ուսմանը կեդրոններու մօտ կը բնակին և նիւթական մեծ գոհոգութեանց չեն կարօտիր իրենց զարնթացքին հետեւելու համար:

դ) Պայման է որ թեկնածուները հայերէն գիտնան:

ե) Իրենց աւարտական դասարանի նիւերուն ընդհանուր միջինը նուազագոյնը պէտք է ըլլայ 80 առ հարիւր:

3. Մասնաւոր յատկացումներ պիտի կատարուին ն թեկնածուներու, որոնք արդէն ապացոյցը տուած են թէ մտաւորական կամ պեղարուեստական հիւզի մը մէջ բացառիկ ընդունակութիւն ունին և կ'ուզեն իրենց մասնագիտութիւնը աւելի խորացնել կամ կատարելագործել:

4. Որոշ հիմնադրամէ մը, Հ. Բ. Բ. Միութեան Ամերիկայի կեդր. Յանձնաժողովին կողմէ փոխառութեան ձևով կրթութեան պիտի տրուի Ամերիկայէն մեծ այն հայ ուսանողներուն, որոնք այս երկրին մէջ համալսարան մը պիտի յաճախեն:

5. Ուրիշ մասնաւոր հիմնադրամէ մը կրնան օգտուիլ ամերիկայեան երիտասարդներ, որոնք արտասահմանի հայ վարժարանի մը մէջ կը փափաքին ազգային ուսում ստանալ:

6. Թոշակներ մէկ տարուան շրջանի համար են և կը վերանորոգուին՝ երբ սան մը իր վերջին քննութեանը արդիւնքը մեզի ուղարկելով իր ուսումը շարունակելու բաղձանք յայտնէ:

7. Որեւէ համալսարան ընդունուելու համար երկրորդական վարժարանի մը վկայականը ի ձեռին չունեցող թեկնածուներու գիմումները անհետանք կը մնան:

8. Թեկնածուները հարկ է իրենց գիմումը կատարեն մինչև Մայիս 15, ոտորեւ նշանակուած հասցէին: Ապա անոնց պիտի զրկուին հաջորդանիւր, որոնց տրուած պատասխաններուն և զանոնք հաստատող փաստաթուղթերուն հիման վրայ՝ Միութեան կրթական Յանձնախումբը պիտի կատարէ թոշակընկալ սաներու ընտրութիւնը և իր յարմար դատած կրթութեան ձևի գոմարը պիտի որոշէ անոնցմէ իւրաքանչիւրին համար, Յուլիոսի վերջը:

Այս յայտարարութիւնը միաժամանակ հրատարակութեան կը տրուի Ամերիկայի և արտասահմանի հայ թերթերուն մէջ:

ԴԻՒԱՆ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁ. ԺՈՂՈՎԻՐ

Mr. K. Guiragossian, Executive Director
Armenian General Benevolent Union

250 Fifth Avenue, New York 1, N. Y., U. S. A.

**«ՍԻՈՆ»Ի ԽՄԲԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԿԱՐԱՆԸ
ՇՆՈՐՀԱԿԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ՍՏԱՑԱԾ ԵՆ ՀԵՏԵՒԵԱՆ,
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ**

- Հայերեն Բառգիրք Առևտրափառ Լեզուի - Դեղամ Բերդրեան (Նւրա.), Իսթանպուլ,
Ալպոմ - Հէրրի Մ. Պըրթ, [1962, էջ 566,
Հարազատ էջեր (Օտար Գրականութիւն) - Թրգմ. Եղանեկ Մարգ (Նւրա.), Թէհրան,
Երուանդ Տ. Մկրտչեան կը նուիրէ. - [1962, էջ 146:
- ա) Կըռք, Կըռք - Վօտըվիլ: Պոսթըն, 1934, էջ 61:
բ) Պեպօ (Անգլերէնով) - Գ. Սունտուգեանի: Պոսթըն, 1931, էջ 122:
Ուղղագրական Կանոններ - Սարգիս Պալեան (Նուիրատու): Պէյրուիթ, 1962, էջ 143:
Յակոբ Պարոնեան - Ալֆրէդ Զ-լէր և Պրոյտ Մէ Պուշ Թաշքան Մէլ: Հրատ. և Նուէր Ս-
րամեան Սանուց Միութեանէն: Իսթանպուլ, 1962, էջ 383:
Միջոցը եւ Ոգին - Սըր Էտմունտ Ուիթթըր: Թրգմ. Շահէ Վրդ. Անէմեան: Հրատ. և
Նուէր Ս. Յակոբեանց Տպարանի: Երուսաղէմ, 1961, էջ 210:
Աղբկուք (Բերթուածներ) - Հայկ Պարիկեան (Նուիրատու): Հալէպ, 1962, էջ 80:
Ասուածաւանդական ձաւու Ընթերցումներ - Ժ. Տարի, 1963: Անթիլիաս, Տպ. Կիզ.
Արս Պարթեանէ ստացանք իր երկու գործերը. - [Կիլիկիոյ, էջ 103:
ա) Մարօ ձաւ - Ժողովրդական սրերերգ: Իսթանպուլ, 1956, էջ 15:
բ) Պեքուգ - Դաշնակի համար: էջ 4:
Խորհրդային Միութիւն եւ Թերան Երկիրներ - Սիւլան Լապէն: Միւնիխ, 1962, էջ 62:
Ա. Օ. Ք. Ս. էն ստացանք հետեւեալ գիրքերը. -
ա) Ժամանակներ եւ Մարդիկ - Ստ. Կուրտիյան: Երեւան, 1962, էջ 277:
բ) Ոսկե Հունձ - Կ. Սիտալ: Երեւան, 1962, էջ 258:
գ) Երկերի Ժողովածու (Բ. Հատոր) - Նաիրի Զարյան: Երեւան, 1962, էջ 660:
դ) Երկերի Ժողովածու (Զ. Հատոր) - Ստ. Զարյան: Երեւան, 1962, էջ 565:
Զորա Առևտրի - Արամ Հայկազ: Պէյրուիթ, 1962, էջ 416:
Պէյրուիթի Հայ Կաթողիկէ Տպարանէն ստացանք. -
ա) Պատգամներ լին Հաւասի - Հ. Վարդան Վ. Թէքէեան: 1961, էջ 114:
բ) Դարեան Պեա Սիրուն (Պատմութիւն) - Հ. Բարսեղ Ծէրհաթեան: 1953, էջ 142:
գ) Սիր Յիսուսի Պատմութիւններ - Պէյրուիթ, 1962, էջ 351:
դ) Օրացոյց 1962 տարւոյ: ե) Օրացոյց 1963 տարւոյ:
Օրացոյց 1963 Թուականին Քրիստոսի (ըստ Հին Տմարի) - Երուսաղէմի Ս. Աթոռին:
Օրացոյց 1962 Թուականին Քրիստոսի - Կաթողիկոսութեան Հայոց Կիլիկիոյ, Անթիլիաս:
Օրացոյց 1963 Թուականին Քրիստոսի - Կաթողիկոսութեան Հայոց Կիլիկիոյ, Անթիլիաս:
Օրացոյց 1963 Թուականին Քրիստոսի - Ս. Փրկիչ Ազգ. Հիւանդանոցի, Իսթանպուլ:
Օրացոյց 1963 - Հրատ. և Նուէր Հայ Կոյրերու և Համբերու Հաստատութ., Պէյրուիթ:
Օրացոյց 1963 - Նոր Զուգա - Սպահան:
Բաժնի Օրացոյց (22րդ Տարի, 1963) - Տաճատ Սրապեան (Նուիրատու): Թէհրան:
Հիւանդանոցներու Կեանքն ու Յեղափոխումը - Բժ. Ռոպեր Ճեպեհեան: Հալէպ, 1962,
[էջ 32:
Ա. Սարուխան կը նուիրէ իր 2 գիրքերը. -
ա) Մեծապատիւ Մուրացիականներ - Գահրէ, 1962, էջ 141:
բ) Տեա Խոսքեր - Գահրէ, 1962, էջ 107:

- Լուսաբանութիւն մը Հ. Բ. Ը. Մ. ի բոլոր անդամներուն համար - Փարիզ, 1962, էջ 30
- Յեղափոխական Ալլամ (Դ. Շարք, թիւ 3 (39) - Հրատ. և Նուէր Աւայի Պէյրութ, 1962, էջ 30
- Առաջնորդ-հասակցութեան և նամակագրութեան - Հայերէն և ֆրանսերէն (Դ. Տարգմանութիւն)։ Տքթ. Էպիլինկի հետազոտութեամբ։ Նուէր Կ. Տօնիկեան Գրատուն, Իսթանպուլ, 1931, էջ 269։
- Նոր Ուղղագրութիւն Արդի Հայերէն Լեզուի (Միջին Դասընթացք) - Հրաշ Վահագն Նուէր Շիրակ Տպարանէն, Պէյրութ, 1963, էջ 109։
- Մատենադարան - Դ. Վ. Արգարշան։ Նուէր Կայծակ Սրկ. Մահտեսեանէ, Երեզնի, 1962, էջ 86 և Մանրանկարները պատճեններ։ [1959, էջ 21]
- Ուսայ Կարօ Եւ Օրթէ Յարութ - Ա. Իսահակեան։ Նուէր Ս. Սարգսյանեանէ, Թէհրան, Անգլիայի Կարիլին - Օննիկ Կիւլէգեան (նուիրատու)։ Իսթանպուլ, 1962, էջ 30։
- Դարեան Անգլի (սրբալու) - Դ. Տէր Գրիգորեան։ Վահագն Փափազեան Թատերախումբ, Երեզնի, 1963, էջ 128։
- Խոյնալի Պաներուն Մեջ - Ծ. Ճ. Ալէքսանդր։ Թրգմ. Հ. Ս. Տէտէեան։ Նուէր Թրգմ. Քհն. Սարգսյանէ, Պէյրութ, Հրատ. Ա. Ե. ի։ 1962, էջ 95։
- Օտարութեան Ավերեկ - Ս. Ք. Զանգու (նուիրատու)։ Փարիզ, 1962, էջ 48։
- Հոգեւոր երգարան (Է. Տպագրութիւն) - Հրատ. և Նուէր Հայ Եկեղեցաւարաց եղբայրացութեան, Պէյրութ, 1958, էջ 431։
- Նոր Կեանք երգարան - Նուէր Աշտեան Գրատունէն։ Պէյրութ, 1960, էջ 144։
- Հայ ժող. երաժշտութիւն - Նոր Շարք, Տեար. Զ. և Է. - Կոմիտաս Վրդ. ի։ Նուէր Երկր Մալաքեան Ընտանիքէն։ Փարիզ, 1937։
- Պոստիկ Բարի Հանրին - Լա Բոնիէ Տր Սէկիւր։ Հրատ. Դ. Իփեհան։ Պէյրութ, 1962, էջ 36։
- Հաւաքի Պաշտ - Հրատ. ըստ նախորդին։ Պէյրութ, 1962։
- Քաջ Կրիան - Հրատ. ըստ նախորդներուն։ Պէյրութ, 1962։
- Զարեմ (Յուշեր և Սորհրդածութիւններ) - Վ. Նաւասարդեան։ Թէհրան, 1962, էջ 135։
- Հարազատ Պատմութիւն Տարօնի - Խմբ. Սղան Տարօնեցի։ Հեղինակներ՝ Սարգիս և Մ. Կ. Բեգեան։ Նուէր Հայ Ազգ. Հիմնադրամէ։ Գահրէ, 1962, էջ 676։
- Սփիւռնաճալ Ալլամ (Ա. Հատոր, թիւ 1)։ Պատրաստեց Երկր թ. Նաղարեան (նուիրատու)։ Պէյրութ, 1963։
- Universal Auxiliary Language BABM - Fuishiki Okamoto. Tokyo, 1962, pp. 144.
- CLASSICAL ARMENIAN SHORT STORIES - Translated by Sarkis Ashjian. Presented by Aramatz Publishing House. Beirut, Aramatz Publ. House, 1959, pp. 169.
- AT THE CROSSROADS OF CIVILIZATION - Nouritza K. Sevougian (presented by the author). Beirut, Sevan Press, 1962, pp. 283.
- CLASSIFIED LIST OF BRITISH EQUIPMENT AND SERVICES - Jan. 1962. London.
- A FRIENDLY DISCUSSION - Ben E. Rich. Presented by Frank Harris. [pp. 114.
- THE WORLD BANK AND IDA in Asia. Washington, August 1962, pp. 54.
- HISTORIA DE LA LITERATURA ARMENIA - H. Thorossian, (in Spanish). B. Aires, 1959.

(Գարունակիկ)